

به نام خداوند جان و خرد

گزارش پژوهشی

تورم اجتماعی: مبانی و مدل

گزارش پژوهشی، شماره ۱۱۵

تابستان ۱۴۰۰

پژوهشکده بیمه

گروه پژوهشی مطالعات کلان بیمه، میز تخصصی مطالعات مالی

شناسنامه عمومی گزارش پژوهشی	
عنوان	تورم اجتماعی: مفاهیم و مدل
مجری	سجاد فرازمنند (راهبر میز مطالعات مالی پژوهشکده بیمه)
همکاران اصلی	زینب فرازمنند، عبدالله لطفی، فاطمه امیری (به ترتیب کارشناس ارشد حقوق اقتصاد، دکتری ریاضی کاربردی و راهبر میز مطالعات حقوقی و دکتری حقوق)
ناظر	دکتر محسن ابراهیمی
تاریخ شروع اجرای گزارش	زمستان ۱۳۹۹
تاریخ اتمام گزارش	تابستان ۱۴۰۰

پیشگفتار

این گزارش به یکی از مفاهیم نوین پژوهشی حوزه بیمه به نام تورم اجتماعی می‌پردازد. در تعریف کلی، تورم اجتماعی پدیده ایست که طی آن هزینه‌های خسارات شرکت‌های بیمه با نرخ قابل توجهی افزایش می‌یابد و حتی نسبت به تورم نیز فزونی می‌گیرد. بررسی علل افزایش شکایات و دعاوی علیه شرکت‌های بیمه و بررسی راهکارهای مدیریتی هزینه‌های ناشی از آن برای صنعت بیمه، از جمله مهم‌ترین مباحث مطرح در موضوع تورم اجتماعی است. افزایش شکایات و طرح دعاوی علیه شرکت‌های بیمه به یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر سودآوری فعالیت بیمه‌گری در صنعت بیمه جهان بدل شده است. این موضوع برخی از مهم‌ترین مراکز تحقیقاتی صنعت بیمه در جهان مانند سوییس‌ری، جنری و ... را بر آن داشته تا با بررسی این پدیده به ارائه راهکارهایی برای کنترل فرایند شکایات و طرح دعاوی پردازند.

هرچند تورم اجتماعی لغتی نوین نیست اما محافل آکادمیک و صنعت بیمه به این مفهوم از سال ۲۰۱۸ توجه بیشتری نموده است. بر این اساس در این گزارش تلاش می‌شود با بررسی منابع موجود، ابتدا به تعیین مفهوم تورم اجتماعی پرداخته می‌شود. پس از آن بر اساس تجارب جهانی مهم‌ترین عوامل گسترش تورم اجتماعی در صنعت بیمه معرفی می‌شوند. ارائه راهکارهای شرکت‌های بیمه برای پاسخ به ریسک تورم اجتماعی مبحث دیگر موجود در این گزارش است که می‌تواند برای صنعت بیمه مفید واقع شود. مدل اندازه‌گیری و بررسی تورم اجتماعی در بخش انتهایی این گزارش تشریح شده است که در انجام مطالعات کاربردی تورم اجتماعی در ایران می‌تواند مفید واقع شود.

از جناب آقایان سجاد فرازمنند و عبدالله لطفی، سرکار خانم‌ها زینب فرازمنند و فاطمه امیری که در تهیه گزارش از ابعاد مختلف مالی، حقوقی و ریاضی نقش داشتند و از ناظر محترم جناب آقای دکتر محسن ابراهیمی که با نکات ارزشمند خود به ارتقای گزارش کمک نمودند، تشکر می‌کنم.

حمید کردبچه

رئیس پژوهشکده بیمه

خلاصه مدیریتی

مفهوم اصلی تورم اجتماعی توجه به مقدار طرح شکایات و دعاوی علیه برای اخذ خسارت از شرکت‌های بیمه است. طرح این امر یکی از دلایل مهم کاهش سودآوری فعالیت بیمه‌گری در سطح جهان است؛ زیرا طرح شکایات و دعاوی نه تنها باعث می‌شود هزینه‌های بیمه‌گران افزایش یابد، بعضاً آن‌ها را مجبور می‌کند تا قیمت بیمه‌نامه برای جبران هزینه‌ها را کاهش دهند؛ لذا تورم اجتماعی هم از طرف درآمد و هم از طرف هزینه، سودآوری فعالیت‌های بیمه‌گری را تهدید می‌کند.

علی‌رغم اهمیت بسزای وضعیت شکایات و دعاوی (تورم اجتماعی)، این موضوع به‌تازگی موردتوجه مجامع حرفه و جهانی صنعت بیمه قرار گرفته است. انجمن ژنو در سال ۲۰۲۰ با انتشار یک گزارش وضعیت شکایات و دعاوی علیه صنعت بیمه را بررسی نمود. در این گزارش با بررسی تعداد شکایات و مبالغ شکایات روند رو به افزایش مطالبه خسارات علیه صنعت بیمه در سطح جهان تشریح شد و اهمیت توجه به موضوع تورم اجتماعی مطرح شد. بر این اساس در این گزارش با مرور گزارش مذکور به معرفی تورم اجتماعی و بررسی ابعاد آن پرداخته شده است.

همچنین در این گزارش مهم‌ترین عوامل گسترش تورم اجتماعی و راهکارهای پاسخ به ریسک تورم اجتماعی بررسی شده است. مطالعات نشان می‌دهد ماهیت قوانین، نگرش قضات و مراجع ذی‌صلاح قانونی، و نحوه تأمین مالی دعاوی به‌خصوص تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث مهم‌ترین عوامل شیوع تورم اجتماعی در صنعت بیمه هستند؛ اما پس از بررسی عوامل ایجاد و شیوع تورم اجتماعی بهتر است راهکارهای شرکت‌های بیمه برای مواجهه با ریسک تورم اجتماعی نیز معرفی شود. اصلاح سیاست شرکت‌های بیمه در دعاوی حقوقی (با افزایش شفافیت، کاهش هزینه دعاوی و ...)، بهبود شیوه‌های مدل‌سازی، ارزیابی و پایش ریسک (به‌خصوص ریسک تورم اجتماعی)، ارائه نوآوری در طرح‌های بیمه‌ای و استفاده از پتانسیل بازار سرمایه در انتقال ریسک‌های موجود در شرکت‌های بیمه به این بازار مهم‌ترین راهکارهای صنعت بیمه در برابر تورم اجتماعی قلمداد شده‌اند.

پس از بررسی مدل اندازه‌گیری تورم اجتماعی و الزامات بررسی تورم اجتماعی در صنعت بیمه کشور بر اساس نتایج گزارش به نظر می‌رسد، ضروری است با جمع‌آوری داده‌های موردنیاز، وضعیت تورم اجتماعی در صنعت بیمه کشور مشخص شود؛ همچنین پیشنهاد می‌شود، شرکت‌های بیمه و مقام ناظر در صورت صلاحدید، پایش وضعیت ابعاد مالی پرونده‌های حقوقی صنعت بیمه و تورم اجتماعی را در دستور کار خود قرار دهند. امید است با انجام تمهیدات فوق، شفافیت شرکت‌های بیمه از حیث شکایات و دعاوی قضایی ارتقا یافته و سودآوری فعالیت بیمه‌گری در صنعت بیمه کشور بهبود یابد.

فهرست مطالب

۷	۱. مقدمه.....
۸	۲. پیشینه نظری تحقیق.....
۹	۲,۱. تعاریف تورم اجتماعی.....
۱۱	۲,۲. ترکیب دعاوی و مطالبه خسارات در سطح جهان.....
۱۳	۲,۳. تفکیک روند مطالبه خسارات.....
۱۵	۲,۴. کرونا و بی‌اعتمادی به مطالبه خسارت.....
۱۶	۳. عناصر و مؤلفه‌های تعیین‌کننده تورم اجتماعی.....
۱۶	۳,۱. توسعه قانون‌گذاری.....
۱۶	۳,۱,۱. اختلاف‌نظر در تعریف شبه جرم.....
۱۶	۳,۱,۲. گسترش دامنه شمول مفهوم مسئولیت.....
۱۷	۳,۱,۳. عدم قطعیت ناشی از کرونا.....
۱۷	۳,۲. رویکردهای جسورانه وکلای شاکیان.....
۱۷	۳,۲,۱. بازاریابی پیگیرانه و توجیه موکلان.....
۱۸	۳,۲,۲. جلسات مشاوره کیفری و ارزیابی داده‌ها.....
۱۸	۳,۲,۳. پیگیری دعاوی در جهت گسترش مسئولیت شرکت‌ها.....
۱۸	۳,۲,۴. تدابیر دادگاهی جدید برگرفته از علوم رفتاری.....
۱۸	۳,۳. تغییر نگرش مراجع ذیصلاح قانونی.....
۱۸	۳,۳,۱. سوگیری علیه شرکت‌ها.....
۱۹	۳,۳,۲. آگاهی نسبت به بی‌عدالتی اجتماعی.....
۱۹	۳,۳,۳. تأثیر عصر اطلاعات بر تفکر قضات.....
۱۹	۳,۳,۴. اثر افراد نسل هزاره.....
۱۹	۳,۴. تأمین مالی دعوی از سوی شخص ثالث.....
۲۱	۳,۴,۱. مزایا و معایب.....
۲۱	۳,۴,۲. علل گسترش جهانی تأمین مالی دعوی از سوی شخص ثالث.....
۲۲	۴. واکنش شرکت‌های بیمه به تورم اجتماعی.....
۲۲	۴,۱. اصلاح خطی مشی.....
۲۲	۴,۲. تشویق شفافیت و افشاگری.....
۲۲	۴,۳. کاهش هزینه‌های غیرضروری حقوقی.....
۲۳	۴,۴. مدیریت پویا دفاع در جریان دعوی.....
۲۳	۴,۵. ارزیابی و مواجهه با ریسک تورم اجتماعی.....
۲۴	۴,۵,۱. شناسایی ریسک‌های جدید بالقوه.....
۲۴	۴,۵,۲. بهبود مدل‌سازی ریسک.....

۲۵	..... نوآوری در طرح‌های بیمه	۴,۶
۲۵	..... انتقال ریسک به بازارهای سرمایه	۴,۷
۲۵	..... مدل ریاضی تورم اجتماعی و روش برآورد آن	۵
۲۵	..... تصریح مدل	۵,۱
۲۶	..... بررسی مبتنی بر ترازنامه	۵,۱,۱
۲۶	..... قید سرمایه مبتنی بر ریسک	۵,۱,۲
۲۷	..... قیمتگذاری بیمه‌نامه	۵,۱,۳
۲۸	..... ماهیت مجموعی ریسک تورم اجتماعی	۵,۱,۴
۳۰	..... محدودیت و نقد مدل	۵,۲
۳۱	..... نتایج و پیشنهادات	۶
۳۲	..... پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی	۶,۱
۳۲	..... پیشنهادهای کاربردی	۶,۲
۳۴	..... منابع و مأخذ	۷

۱. مقدمه

طبق اظهارات شرکت‌های بیمه آمریکا، یک شبیح در حال تخریب صنعت بیمه است؛ شبیحی به نام تورم اجتماعی. تورم اجتماعی پدیده جدیدی نیست. اصطلاح تورم اجتماعی^۱ اولین بار در نامه وران بافت به سهام‌داران در سال ۱۹۷۵ مطرح شد و در صنعت بیمه رایج شد. طبق یکی از تعاریف جدید، تورم اجتماعی معادل آن بخش از افزایش قیمت حق بیمه‌ها است که از عوامل مختلف اجتماعی نظیر احکام هیئت‌منصفه و تعاریف گسترده‌تر مسئولیت ناشی شده است (او،^۲ ۲۰۲۰). مفهوم اصلی در تورم اجتماعی، طرح شکایات و دعاوی و در نتیجه افزایش خسارات پرداختی صنعت بیمه است. ریسک تورم اجتماعی با ریسک‌های سنتی بیمه تفاوتی عمده دارد. این ریسک بخش‌های مختلف کسب‌وکار شرکت‌های بیمه را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد (او، ۲۰۲۰).

عرضه بیمه در ساده‌ترین شکل خود به صورت نگاشتی از رخداد به پرداخت در نظر گرفته می‌شود. به صورت سنتی فرض می‌شود این نگاشت از زمان صدور بیمه‌نامه تا زمان پرداخت واقعی به بیمه‌گر پابرجا باقی می‌ماند؛ اما تورم اجتماعی پابرجا بودن این فرض را با چالش مواجه می‌کند. تورم اجتماعی می‌تواند موجب شود احکامی سنگین^۳ علیه شرکت‌های بیمه صادر شود یا تغییر عطف به ماسبق تعریف رخدادها موجب شود، هزینه‌های خسارات شرکت‌های بیمه به شدت تحت تأثیر قرار گیرد.

هرچند تورم اجتماعی عبارت جدیدی نیست تا چند سال اخیر چندان مورد توجه محافل دانشگاهی و صنعت بیمه نبوده است. تعداد کنفرانس‌های برگزار شده در زمینه تورم اجتماعی تا سال ۲۰۱۷ نزدیک به صفر بوده است، اما در سال ۲۰۱۸ این تعداد به ۲۹ کنفرانس رسیده و در سال ۲۰۱۹ بالغ بر ۷۵ مورد شده است (او، ۲۰۲۰). افزایش نقش رسانه‌های اجتماعی، افزایش تعداد وکلا و گسترش تأمین مالی از سوی شخص ثالث در چند دهه اخیر، تغییرات نرخ بهره و قدرت بازار از جمله سایر دلایل شدت گرفتن تورم اجتماعی در سطح جهان باشد.

به رغم اهمیت موضوع و پیشروی عوامل توسعه تورم اجتماعی، این پدیده به ندرت در مطالعات دانشگاهی و در سطح صنعت بیمه جهان بررسی شده است. گزارش انجمن ژنو (پین،^۴ ۲۰۲۰) از نخستین مطالعات حرفه‌ای انجام شده پیرامون طرح موضوع تورم اجتماعی است و تحقیق او (۲۰۲۰) نیز نخستین مقاله‌ای است که به مدل‌سازی تورم اجتماعی پرداخته است؛ لذا این دو تحقیق مبنای اصلی طرح موضوع تورم اجتماعی را تشکیل می‌دهند. همچنین در حد اطلاع نگارندگان، به ندرت مطالعه‌ای پیرامون تورم اجتماعی در ایران یافت می‌شود؛ لذا در این تحقیق، تلاش می‌شود بر مبنای تحقیقات فوق و سایر منابع ابتدا ریسک تورم اجتماعی و ابعاد مختلف آن به لحاظ نظری تحلیل شود. سپس، مدل ریاضی

^۱ Social inflation

^۲ Oh

^۳ در آمریکا معمولاً احکام بیش از ده میلیون دلار را احکام سنگین در نظر می‌گیرند.

^۴ Pain

اندازه‌گیری و بررسی تورم اجتماعی توصیف می‌شود. هدف این تحقیق، توصیف تورم اجتماعی و بررسی چگونگی اثرگذاری ریسک تورم اجتماعی بر صنعت بیمه و آثار ناشی از آن است.

در ادامه گزارش ابتدا، به مبانی نظری تورم اجتماعی پرداخته می‌شود. در این بخش ضمن بررسی تعاریف مختلف تورم اجتماعی تلاش می‌شود مفهوم این پدیده شفاف‌سازی شود. پس‌از آن با بررسی روندهای حاکم بر فضای حقوقی و اجتماعی جهان، عوامل و علائم گسترش تورم اجتماعی بررسی می‌شود. بخش بعدی گزارش به معرفی مدل اندازه‌گیری تورم اجتماعی می‌پردازد. در بخش پایانی، با جمع‌بندی مطالب، پیشنهاداتی برای مدیریت ریسک تورم اجتماعی و انجام تحقیقات آتی در زمینه ریسک تورم اجتماعی در صنعت بیمه ارائه می‌شود.

۲. پیشینه نظری تحقیق

بررسی تورم اجتماعی یکی از موضوعات نوین تحقیقاتی است و به‌ندرت می‌توان تحقیقی آکادمیک در مورد این پدیده به دست آورد. باوجوداین، تورم اجتماعی را می‌توان با ادبیات هنجارهای اجتماعی در بازارهای مالی مرتبط دانست. بر اساس مطالعه او (۲۰۲۰) ادبیات تورم اجتماعی را می‌توان به دو شاخه تحقیقاتی مرتبط دانست. شاخه اول تحقیقاتی، به بررسی روابط قوانین و بازارهای مالی می‌پردازد. لاپورتا، سایلنز، اشلايفر و ویشنی^۱ (۱۹۹۸) با آغاز تحقیقات در این حوزه به بررسی نقش محیط‌های نهادی در موضوعات مختلف پرداخته‌اند. از جمله این موضوعات می‌توان به رشد بلندمدت (سلوین و پیکوس^۲، ۱۹۸۷؛ گلیزر، لاپورتا، لویز د سایلنز و اشلايفر^۳، ۲۰۰۴؛ لاپورتا، لویز د سایلنز و اشلايفر^۴، ۲۰۰۶)، رقابت‌پذیری اقتصاد (کمف و اسپالت^۵، ۲۰۱۹)، سرمایه‌گذاری (لرنر و شوآر^۶، ۲۰۰۵)، انتظارات سرمایه‌گذاران (آچستون و همکاران^۷، ۲۰۱۹) و فعالیت سهام‌داران (کلین و زر^۸، ۲۰۰۹) اشاره کرد. شاخه دوم تحقیقاتی نیز، بر تأثیر فرهنگ بر رشد و توسعه اقتصادی (سپولار و واکزیانگ^۹، ۲۰۱۳) و نقش اعتماد بر سرمایه اجتماعی (جنایولی، پورتا و لوگز د سیلانز^{۱۰}، ۲۰۲۰) متمرکز شده است.

تحقیق پیرامون تورم اجتماعی را به ادبیات اصطکاک‌های سمت عرضه بازارهای بیمه نیز مرتبط در نظر گرفته می‌شود. در یک اقتصاد بدون اصطکاک، سرمایه نقدشونده است و به سمت سودآورترین پروژه‌ها و افراد جریان پیدا

¹ La Porta, Lopez-de Silanes, Shleifer, and Vishny

² Selvin and Picus

³ Glaeser, La Porta, Lopez-de Silanes, and Shleifer

⁴ La Porta, Lopez-de Silanes, and Shleifer

⁵ Kempf and Spalt

⁶ Lerner and Schoar

⁷ Acheson et al.

⁸ Klein and Zur

⁹ Spolaore and Wacziarg

¹⁰ Gennaioli, Porta, Lopez-de Silanes, and Shleifer

می‌کند؛ اما در حضور اصطکاک‌های مالی ملاحظات نقدشوندگی و توزیع ثروت اهمیت می‌یابند (برانرمر و ایسنباخ و سانیکوف^۱، ۲۰۱۲). در این شرایط قیمت بیمه‌نامه‌ها ممکن است کمتر از قیمت اکچوئری تعیین شود (کویجن و یوگا^۲، ۲۰۱۵) و سودآوری فعالیت بیمه‌گری با چالش مواجه شود.

مفهوم اصلی اصطکاک مالی، تفاوت بین بازده پس‌انداز و بازده کسب‌وکار به‌دست‌آمده از سرمایه فیزیکی است (هال^۳، ۲۰۱۸). در مدل‌های اقتصاد کلان، اصطکاک مالی در قالب دو رویکرد کلی تحقیقاتی بررسی شده‌اند. در رویکرد اول به بررسی نقصان‌های بازارهای اعتباری پرداخته می‌شود. تمرکز اصلی در این رویکرد بر این مسئله است که شوک‌ها هر قدر هم که گذار باشند، می‌توانند آثاری بلندمدت داشته باشند (برانرمر و ایسنباخ و سانیکوف، ۲۰۱۲). رویکرد دوم توسط کایوتاکي و موور^۴ و موور^۵ توسعه یافت. بر اساس این رویکرد، به دلیل اینکه اعتبار گیرندگان می‌توانند با خروج از پروژه، مهارت‌های ارزشمند خود را از پروژه حذف کنند، اعتباردهندگان باید مقداری سرمایه برای جبران هزینه‌های ورشکستگی در اختیار داشته باشند؛ اما این درخواست وثیقه معادل افزایش اصطکاک مالی است و هزینه فعالیت‌ها را افزایش می‌دهد (دانکن و نولان^۶، ۲۰۱۸). همگام با مباحث نظری فوق، او (۲۰۲۰) ریسک تورم اجتماعی را به عنوان نوعی اصطکاک وارد تابع زیان شرکت‌های بیمه نمود. نتایج این مدل نشان داد تغییرات هنجارهای اجتماعی (روی آوردن به مطالبه خسارت)، بر رفتار قیمت و فعالیت‌های بازار بیمه تأثیری قابل توجه دارد. مخاطبان علاقه‌مند برای مطالعه بیشتر ادبیات اصطکاک مالی و ارتباط آن با فعالیت‌های بیمه می‌توانند به برانرمر و ایسنباخ و سانیکوف (۲۰۱۲) و کویجن و یوگا (۲۰۱۵) مراجعه نمایند.

نظر به اهمیت تورم اجتماعی به‌عنوان یکی از خاستگاه‌های ایجاد اصطکاک مالی و تأثیر آن بر سودآوری شرکت‌های بیمه، در ادامه بر اساس گزارش انجمن ژنو (پین^۷، ۲۰۲۰)، به توصیف مفهوم و زمینه‌های بروز و توسعه پدیده تورم اجتماعی پرداخته می‌شود.

۲.۱. تعاریف تورم اجتماعی

شورای تحقیقات بیمه^۸، تورم اجتماعی را به مفهوم رشد ریسک و هزینه‌های مسئولیت تعریف می‌کند (شورای تحقیقات بیمه، ۲۰۲۰). در تعریف کلی تورم اجتماعی ناظر بر کلیه عواملی است که موجب می‌شوند هزینه‌های خسارت بیمه‌گران بیش از تورم اقتصادی افزایش یابند؛ در نتیجه تورم اجتماعی شامل افزایش طیف متنوعی از هزینه‌ها می‌شود. از جمله این

¹ Brunnermeier, Eisenbach, Sannikov

² Kojien & Yogo

³ Hall

⁴ Kiyotaki & Moore

⁵ Moore

⁶ Duncan & Nolan

⁷ Pain

⁸ Insurance Research Council

موارد می‌توان به هزینه‌های پیش‌بینی‌نشده مرتبط با مواد اولیه و بروز تغییرات در فناوری، قوانین، نگرش، رجحان ریسک و تحولات جمعیتی و سیاسی اشاره نمود.

کارشناسان اکچوئری این فزونی قابل توجه مطالبه خسارت حتی نسبت به تورم را به‌طور سنتی «تورم فوق‌العاده» در نظر می‌گیرند؛ اما این تورم فوق‌العاده می‌تواند از افزایش مبالغ رسیدگی به خسارت و هزینه‌های پزشکی بر عهده بیمه‌گران ناشی شده باشد و الزاماً از افزایش تعداد شکایات و طرح دعاوی و احکام ناشی از آن‌ها ناشی نشده باشد. همچنین هزینه‌های پزشکی، در شاخص‌های مرسوم تورم اقتصادی لحاظ می‌شوند؛ چنین شاخص‌هایی (تورم) نمی‌توانند به‌طور کامل پیشرفت‌های حوزه فناوری پزشکی، تغییر مبالغ درمان و افزایش طول عمر افراد مدعی خسارت را در نظر بگیرند؛ در نتیجه استفاده از شاخص تورم برای بررسی تغییرات شکایات، طرح دعاوی و بار مالی ناشی از آن‌ها کافی نیست.

در تعریف جزئی تورم اجتماعی، این پدیده ناظر بر تغییرات حوزه قانون‌گذاری و دعاوی است؛ زیرا این تغییرات می‌توانند دامنه مسئولیت بیمه‌گران و در نتیجه مقدار مطالبه خسارات از آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. از جمله مؤثرترین تغییرات حوزه قانون‌گذاری و رویه قضایی به این موارد می‌توان اشاره نمود: افزایش قوانین غرامت محور، تغییر تفاسیر حقوقی، تغییر نگرش مراجع ذی‌صلاح قانونی نسبت به محق بودن مدعی خسارت، تغییرات مفاهیم شبه جرم و قصور و صدور احکام سنگین. چنین ملاحظاتی پذیرش و قیمت‌گذاری ریسک‌های غرامت کارکنان، مسئولیت مدیران و کارکنان، قصور پزشکی، مسئولیت کلی و عمومی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تورم اجتماعی عموماً برای اشاره به روند شدید افزایش ضرایب خسارت بیمه‌گران به کار می‌رود (سیبرتز^۱، ۲۰۲۰).

تورم اجتماعی چه با تعریف کلی یا تعریف جزئی با تغییرات دامنه مسئولیت و به‌صورت دوره‌ای شدت و ضعف می‌گیرد. برخی اوقات حتی اتفاقاتی جزئی و خبرساز هم می‌توانند موجب شکل‌گیری تورم اجتماعی شوند. برای مثال، در پی انفجار دکل حفاری دیپ‌واتر هاریزون^۲ و نشت نفت در خلیج مکزیک در سال ۲۰۱۰، بحث‌های متعددی پیرامون مسئولیت حفار شامل مسئولیت نامحدود در حوزه خسارت‌های اقتصادی و زیست‌محیطی و حتی قانون معطوف به‌ماسبق مطرح شد؛ در نتیجه با تغییرات ریسک‌های پیشرو، تغییر قوانین و مقررات و رویه‌های قضایی و طرح دعاوی دامنه مسئولیت نیز تغییر می‌کند و مقدار تورم اجتماعی تغییر پیدا می‌کند.

¹ Sieberts

² Deep Water Horizon.

۲.۲. ترکیب دعاوی و مطالبه خسارات در سطح جهان

اخیراً شواهدی مبنی بر ظهور دوباره تورم اجتماعی و تهدید صنعت بیمه در سطح جهان مشاهده شده است. شمار دعاوی سال‌های اخیر به‌خصوص در قالب دعاوی سنخی^۱ رشد چشمگیری داشته است. تعداد دعاوی سنخی اوراق بهادار بین سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۹ در دادگاه‌های فدرال و ایالتی ایالات متحده آمریکا، بیش از دو برابر میانگین تعداد دادخواهی‌های سنخی مطروحه پنج سال قبل آن بوده است. نظرسنجی‌های جدیدتر نشان می‌دهد تعداد دعاوی سنخی مطرح شده توسط شرکت‌های آمریکایی و دعاوی با موضوع جدید از سال ۲۰۱۱ تا سال ۲۰۲۰ به ترتیب از ۴/۴ مورد به ۱۵/۱ مورد افزایش داشته‌اند. این در حالی است که نرخ دعاوی در آمریکا در مقایسه با میانگین رشد ۳٪ در دوره زمانی ۲۰۱۸-۱۹۹۷، در هفتمین سال پیاپی در سال ۲۰۱۹ تنها ۸/۹ درصد رشد داشته است (پین، ۲۰۲۰)؛ در نتیجه تعداد دعاوی سنخی آمریکا در مقایسه با سایر دعاوی به‌شدت در حال رشد بوده است.

داده‌های بیست شرکت بیمه‌ای آمریکا که بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۹ بیشترین احکام مالی را داشته‌اند، در جدول ۱ ارائه شده است. در این جدول، احکام بیمه مسئولیت اتومبیل‌های تجاری بیش از ۱۰ میلیون دلار، به‌عنوان احکام سنگین تعریف شده‌اند. شرکت AIG با شصت حکم سنگین، بیشترین موارد را به خود اختصاص داده است. بیشتر این شرکت‌ها از بزرگ‌ترین گروه‌های بیمه مسئولیت هستند.

جدول ۱ - فهرست ۲۰ شرکت دارای بیشترین آرای با ارزش مالی بالا بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۹

شرکت	تعداد کل احکام سنگین	مقدار کل (میلیون دلار)
AIG	۶۰	۱۵۸۶,۸۷
Zurich	۲۳	۷۳۴,۰۳
Chubb	۲۲	۴۹۳,۷۷
Travelers	۱۹	۳۸۲,۴۲
Liberty Mutual	۱۸	۵۰۱,۳۸
Great American Insurance	۹	۱۵۷,۲۱
The Hartford	۹	۳۱۱,۰۶
Berkshire Hathaway Inc.	۸	۱۳۸,۰۷
Old Republic Insurance	۸	۲۹۰,۲۸
Nationwide	۷	۱۳۸,۰۹
Allianz	۶	۱۳۸,۴۷

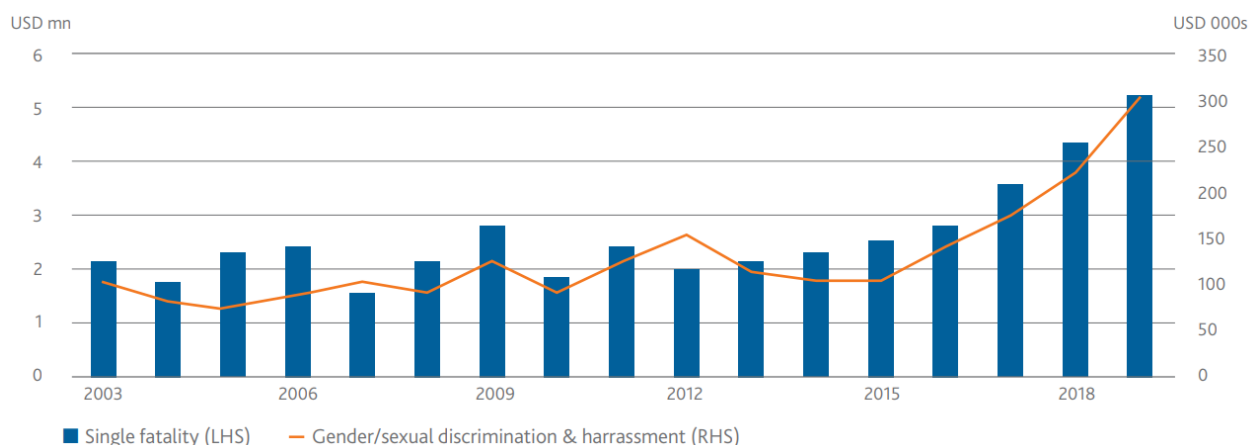
^۱ دعاوی سنخی: دعوی که به گروهی از افراد با منافع مشترک این امکان را می‌دهد که به‌طور گروهی طرح دعوی کنند.

۱۷۱,۷	۶	Progressive
۱۳۸,۸	۶	W. R. Berkley
۱۴۵,۷	۵	Arch Capital
۱۹۹,۱۱	۵	AXA SA
۹۳,۰۸	۴	Fairfax Financial
۴۹,۰۵	۴	IAT Insurance
۱۹۴,۴۸	۳	Protective Insurance Corp.
۵۱,۷۴	۳	State Farm
۱۰۷,۷۴	۳	Kemper

مآخذ: او (۲۰۲۰)

در کنار رشد تعداد دعاوی، ارزش احکام نیز با افزایش همراه بوده است. برای نمونه، میانگین ارزش ۵۰ حکم سنگین دارای شاکی در دعاوی صدمات جسمی آمریکا از ۲۷/۷ میلیون دلار در سال ۲۰۱۴ به ۵۴/۳ میلیون دلار در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است. با وجود این، شمار شاکسانی که احکام سنگین دریافت کرده‌اند رشد بیشتری داشته است. طبق گزارش وردیکت سرچ^۱، شمار دعاوی بیش از ۲۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۹ نسبت به میانگین سالانه بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۰ نیز ۳۰۰٪ رشد کرده است.^۲ طبق گزارش آدویسن^۳، میانگین ارزش مالی احکام در دعاوی دارای یک نفر تلفات، بیش از دو برابر و در دعاوی مربوط به آزار و اذیت جنسی سه برابر شده است (نمودار ۱).

نمودار ۱: میانگین ارزش مالی احکام دعاوی آمریکا بر اساس زمان

منبع: انجمن ژنو.

¹ VerdictSerach.

² <https://distinguished.com/blog/2020/07/umbrella-liability-insurance/>

³ Advisen.

خسارات پرداختی صدمات جسمی ناشی از تصادفات خودروهای سنگین نیز در امریکا رشد قابل توجهی داشته است و مستعد رسیدن به «احکام سنگین» هستند (احکامی که بیش از ۱۰ میلیون دلار هستند). ارزش مالی این احکام، از ۳۰۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۱ به یک میلیارد دلار در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ افزایش یافته است (او، ۲۰۲۰). این آمارها می‌تواند به معنی رواج شکایت و طرح دعوی باشد و اعمال هزینه‌های سنگین‌تر را برای شرکت‌های بیمه به همراه داشته باشد.

افزایش شمار دعاوی، پرداخت خسارت‌ها و توجه‌ها به خسارات سنگین در اقصی نقاط جهان قابل مشاهده است. در گروهی از کشورهای اروپایی حتی «عناوین خسارت» جدیدی به موارد قبلی افزوده شده است. برای مثال، در فرانسه، دعاوی خسارت اضطراب ناشی از آزیست و اختلال در زندگی قربانیان مطرح شده است. در استرالیا علاوه بر دعاوی صدمات شخصی، دعاوی سخی اوراق بهادار نیز با افزایش مبالغ خسارات همراه بوده‌اند. دادخواهی سخی اوراق بهادار با ۳۴٪ عمده‌ترین نوع دادخواهی‌های دادگاه‌های فدرال استرالیا هستند. کانادا نیز شاهد افزایش طرح دعاوی از سوی گروه‌های سرمایه‌گذار برای مطالبه خسارات فرامرزی بوده است.

دعاوی سخی مصرف‌کنندگان و سهام‌داران در اروپا هم موضوعی رو به گسترش محسوب می‌شود. امروزه بسیاری از کشورهای اروپایی سازوکارهایی برای دادخواهی سخی ارائه می‌کنند که دعاوی مرتبط را ادغام و از طرح جداگانه آن‌ها جلوگیری می‌کند. چنین سازوکارهایی در قالب دادخواهی جمعی به‌وفور مورد استفاده قرار گرفته است. بخشنامه اتحادیه اروپا در زمینه غرامت جمعی با مجاز دانستن طرح دعاوی حقوقی نیابتی، انگیزه طرح دعاوی سخی را دوچندان کرده است. این بخشنامه همچنین به نهادهای ذی‌صلاحی همچون سازمان‌های حامی حقوق مصرف‌کنندگان اجازه می‌دهد که به نیابت از افراد زیان‌دیده طرح دعوی کنند، ولو اینکه فقط موضوعاتی نظیر حمایت از عدم افشاء اطلاعات، تعدی به سلامتی و ایمنی مصرف‌کننده مطرح شوند^۱.

۲.۳. تفکیک روند مطالبه خسارات

اگرچه کل تعداد دعاوی و مالی خسارات، راهنمای نسبتاً مناسبی برای اندازه‌گیری تورم اجتماعی است، اما نمی‌توان آن را شاخصی کامل قلمداد کرد. همه خسارات بیمه‌گران الزاماً از طریق نظام قضایی فیصله داده نمی‌شوند بلکه بسیاری از آن‌ها خارج از دادگاه حل‌وفصل می‌شوند. همچنین تغییرات تعداد و ارزش دعاوی ممکن است فقط به دلیل تغییرات ماهیت دعاوی از جمله نوع مسئله دعوی و وضعیت مدعی علیه‌ها و شاکیان رخ داده باشد و نشان‌دهنده تورم اجتماعی نباشد. پرواضح است که تغییرات ارزش مالی احکام الزاماً با تعداد خسارات همخوانی ندارد. علت این تفاوت در شدت خسارات است و در خسارات شدیدتر، شاکیان تمایل بیشتری به طرح شکایت و دعوی دارند. همچنین، تغییر ترکیب دعاوی در

^۱ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0222_EN.html

طول زمان (مانند فزونی دعاوی مسئولیت کالا نسبت به دعاوی قصور پزشکی)، در کنار تفاوت مدت زمان دادرسی نیز بر میانگین ارزش احکام صادره مؤثر است.

صرف نظر از علل، افزایش مطالبه خسارت اثرات قابل توجهی بر شرکت‌های بیمه دارد. بیمه‌گران مقداری از حق بیمه‌ها را برای پوشش افزایش خسارت انتظاری در نظر می‌گیرند و برای جبران خسارات پیش‌بینی نشده مقداری ذخیره در نظر می‌گیرند. حال در شرایطی که خسارت‌های سنگین رشد چشمگیری دارند و این رشد بیشتر از پیش‌بینی‌های قبلی در هنگام قیمت‌گذاری باشد، بیمه‌گران دچار مشکل می‌شوند؛ لذا همان‌طور که بیمه‌گران اموال تأثیر خسارت تغییرات آب‌وهوایی را در نظر می‌گیرند، بیمه‌گران مسئولیت نیز باید اثرات ناشی از تغییرات تعداد و ارزش مالی شکایات و مطالبه خسارات (تورم اجتماعی) را بررسی کرده و مدنظر قرار دهند.

ضرورت توجه به تورم اجتماعی هنگامی بیشتر مشخص می‌شود که توجه شود تورم اجتماعی می‌تواند سال‌ها پایدار باشد و کاهش ذخیره و افزایش قیمت پایدار را به همراه داشته باشد. طولانی‌مدت بودن طرح‌های بیمه مسئولیت و کندی رسیدگی به مطالبات بزرگ منجر به تشدید این امر می‌شود. به‌عنوان قاعده‌ای سرانگشتی، حاصل ضرب نرخ تورم در تعداد سال‌های پرداخت حق بیمه می‌تواند این تأثیر را پیش‌بینی نماید؛ به‌عنوان مثال، ۵٪ افزایش پیش‌بینی نشده ارزش احکام در طول ۸ سال می‌تواند باعث افزایش هزینه‌ها به مقدار تقریبی ۴۰٪ شود. چنین تأثیر چشمگیری باعث می‌شود سودآوری و توانگری مالی بیمه‌گران به شدت تحت تأثیر تورم اجتماعی قرار گیرد.

رشد خسارات مسئولیت طرح‌های بیمه‌ای بلندمدت آمریکا و نسبت آن‌ها با تحولات اقتصادی آمریکا و شاخص‌های تورم اقتصادی در جدول ۲ ارائه شده است. مجموع خسارات مسئولیت عمده طرح‌های بیمه آمریکا در بازه زمانی ۱۹۷۵ تا ۲۰۱۹ تقریباً مشابه تولید ناخالص داخلی اسمی رشد داشته است.

جدول ۲: رشد سالیانه مطالبه خسارات مسئولیت در آمریکا بر اساس رشته‌های بیمه‌ای و شاخص‌های تورم اقتصادی

مسئولیت عمومی	۶/۹ درصد
قصور پزشکی	۵ درصد
خطر چندگانه	۵/۶ درصد
مسئولیت خودروهای سنگین	۵/۹ درصد
غرامت کارکنان	۴ درصد
مسئولیت خودروهای شخصی	۶/۳ درصد
تولید ناخالص داخلی اسمی	۶ درصد
قیمت مصرف‌کننده	۳/۶ درصد
هزینه‌های پزشکی	۵/۵ درصد

۳/۸ درصد	هزینه‌های اشتغال
۴/۳ درصد	میانگین دستمزدها

منبع: پین، ۲۰۲۰.

در اینجا این سؤال به وجود می‌آید که آیا افزایش خسارات طرح‌های بیمه مسئولیت خاصیت بازگشت به میانگین را دارد یا خیر. داده‌های سری زمانی در مجموع این حقیقت را تأیید نمی‌کند. بلکه برعکس تغییرات خسارات پیش‌بینی‌نشده مسئولیت اغلب پایدار هستند و خاصیت بازگشت به میانگین ندارند. اگرچه، این نکته موضوع عجیبی نیست، لازم به توجه است که تأثیر دعاوی پیش‌بینی‌نشده به تدریج ظاهر می‌شوند و بیمه‌گران بیمه‌نامه‌ها و ذخایر را به‌کندی با خطرات جدید تعدیل می‌کنند؛ در نتیجه انباشت خسارات ناشی از تورم اجتماعی پس از گذشت مدت قابل توجهی یک‌باره ظاهر می‌شود. این امر می‌تواند پایداری سودآوری شرکت‌های بیمه را تحت تأثیر قرار دهد (کامیو و برموز،^۱ ۲۰۱۹).

برخی از کارشناسان اکچوئری، معتقدند تورم اجتماعی از طریق ارزشیابی پرداخت خسارات مشابه باید تعدیل شوند. حذف تأثیر تغییر تعداد مطالبه خساراتی نیز ممکن است در حذف روند زمینه‌ای کمک نماید؛ زیرا تغییرات تعداد دعاوی ممکن است به دلیل چرخه‌های تجاری رخ داده باشد. این امر همچنین می‌تواند مقایسه شاخص‌های تورم اقتصادی را تسهیل کند. باوجود این متأسفانه، داده‌های کلی و تفصیلی دعاوی خسارات در دسترس عموم نیست (رجوع کنید به پین، ۲۰۲۰ و سایر منابع^۲). بررسی انجام شده در پژوهشکده بیمه، پژوهشکده قوه قضائیه و شرکت‌های بیمه نیز نشان می‌دهد آمار و مستندات منسجمی در مورد تعداد و ارزش شکایات و دعاوی علیه بیمه‌گران وجود ندارد.^۳

۲.۴. کرونا و بی‌اعتمادی به مطالبه خسارت

ویروس کرونا به‌منزله آزمونی جدی برای تشخیص توانایی بیمه مسئولیت درآمده است و آسیب‌های نسبتاً پایداری را به آینده مطالبات خسارت بیمه‌گران وارد ساخته است. بررسی کارگزاران بیمه آمریکا در سه‌ماهه دوم سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد شرکت‌های بیمه در دعاوی خود چندان موفق نبوده‌اند و آهنگ رشد دعاوی مطالبه خسارت ویروس کرونا رو به افزایش بوده است. تأثیرات همه‌گیری ویروس کرونا موقت و موضعی‌اند. برای مثال پوشش خسارت‌های وقفه کسب‌وکار به مواردی که در بیمه‌نامه‌ها به آن اشاره شده، محدود شده‌اند؛ اما در صورتی که فرایند تصویب و تفسیر قوانین و قراردادهای پذیرش این ریسک‌ها نیز مدنظر قرار گیرد، ویروس کرونا فضای مسئولیت و سودآوری شرکت‌های بیمه در سطح بین‌المللی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد.

^۱ Camino-Mogro & Bermúdez

^۲ <https://ar.casact.org/tipping-the-scales-measuring-the-impact-of-social-inflation/>

^۳ پژوهشکده بیمه، تابستان ۱۴۰۰.

در پاسخ، بیمه‌گران باید به‌طور مستمر نوسانات تورم اجتماعی را ارزیابی نموده و روند آن را پیش‌بینی کنند. بدین منظور، باید از داده‌های سری‌های زمانی شدت و مبالغ خسارات استفاده شود. البته، شناخت محرک‌های زمینه‌ای که تشدید روندهای تورم اجتماعی نیز باید مدنظر قرار گیرد.

۳. عناصر و مؤلفه‌های تعیین‌کننده تورم اجتماعی

تورم اجتماعی در اثر مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی، سازمانی و رفتاری رخ می‌دهد که در طول زمان تغییر می‌کنند. بعضی از این عوامل نظیر روندهای حقوقی، فرهنگ دادخواهی دعاوی و صدور احکام دادگاهی سنگین در این میان بر شدت تورم اجتماعی کشورها می‌افزاید. از این‌رو، نظارت بر محرک‌های زمینه‌ای برای مدیریت ریسک‌های پیشروی بیمه‌گران ضرورت دارد. در ادامه برخی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر شدت تورم اجتماعی توضیح داده می‌شوند.

۳.۱. توسعه قانون‌گذاری

تعریف شبه جرم در امریکا از اواخر قرن بیستم دست‌نخورده باقی‌مانده است. در حقیقت، قوانین در طول زمان به نفع مدعی‌علیه‌ها اصلاح شده‌اند. تعدادی از ایالت‌ها کم‌کم اقداماتی برای محدودیت کردن بیمه مسئولیت تضامنی انجام دادند تا مقدار غرامت‌ها متناسب محکومیت مدعی‌علیه‌ها شود. در کشورهای دیگر نیز قوانین به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به‌گونه‌ای اصلاح شده تا دست‌کم در مورد دعاوی صدمات اشخاص، از طرح دعاوی بیهوده یا توهین‌آمیز جلوگیری شده و خسارات محدود شود. برای نمونه، در انگلیس، قانون کمک حقوقی، تعیین مجازات و کیفر مجرمین^۱ نقش مهمی در کاهش خسارات ناموجه داشته است. به‌خصوص شروط این قانون در زمینه هزینه‌ها و حق بیمه قابل تعلق به مدعی خسارت بازنگری شد. در ادامه تعدادی از مهم‌ترین موارد توصیف می‌شود.

۳.۱.۱. اختلاف‌نظر در تعریف شبه جرم

تعریف شبه جرم یکی از موارد اختلافی در نظام‌های قانونی بین‌الملل است. برخی کشورها نظیر امریکا به سوی اصلاح قانون شبه جرم و تسهیل پیگیری دعاوی از طریق دادگاه‌های ایالتی و ... حرکت کرده‌اند؛ اما این اصلاح موجب افزایش خسارات ناشی از این احکام موجب طرح دعاوی بیشتر برای دریافت خسارت‌های بیشتر از بیمه‌گران می‌شود.

۳.۱.۲. گسترش دامنه شمول مفهوم مسئولیت

ارتباط بین تغییرات دستورالعمل‌های قضایی و تفاسیر حقوقی، با رشد احکام غرامت دست‌کم تاکنون مشخص نیست. در خوش‌بینانه‌ترین حالت ضریب همبستگی کوچکی (۰.۲-) بین حوزه‌های قضایی با احکام سنگین مطرح شده است.

^۱ Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act 2012.

وجود تفاسیر مختلف از قانون و تفاوت در احکام موجب شده تأثیر قوانین و تفاسیر قانون بر تورم اجتماعی به دلیل اغراق در آثار تفاسیر، جزئی‌نگری و ... با ابهام همراه باشد.

۳،۱،۳. عدم قطعیت ناشی از کرونا

اکثر دعاوی مرتبط با کرونا حول خسارت تعطیلی کسب‌وکار و وقفه کسب‌وکار (BI^۱) است. دیدگاه کلی این است که بی‌اعتمادی در مورد پوشش بیمه خسارات وقفه کسب‌وکار باید به سرعت رفع شود. با وجود این، شیوع کرونا تأثیرات عمیق‌تر و طولانی‌تری خواهد داشت و رکود اقتصادی ناشی از عدم فعالیت اقتصادی نیز در بلندمدت می‌تواند خسارات بیمه مسئولیت را کاهش دهد و منجر به رواج مطالبه خسارات جعلی و فرصت‌طلبانه شود. علاوه بر این، افراد مدعی خسارتی که در مضیقه مالی هستند، ممکن است به امید دریافت خسارت بیشتر اقدامات حقوقی طولانی مدتی را دنبال کنند. برخی کشورها به منظور حمایت از کسب‌وکارها، معافیت‌هایی در زمینه کرونا قائل شدند و مصونیت‌های حقوقی بلندمدتی در نظر گرفته‌اند.^۲

۳،۲. رویکردهای جسورانه وکلای شاکیان

وکلای شاکیان نقش مهمی در کسب حقوق موکلانشان دارند. آن‌ها به جد پیگیر امور حقوقی موکلانشان هستند. به توجیه موکلان در مورد روندهای قضایی می‌پردازند و با تدابیری که به کار می‌برند، پتانسیل زیادی برای افزایش تورم اجتماعی دارند. وکلای برجسته منابع کافی برای به‌کارگیری علم و فناوری را در دعاوی خود دارند (سیبرتز، ۲۰۲۰). در ادامه برخی از مهم‌ترین اقدامات مؤثر وکلا بر تورم اجتماعی مرور می‌شود.

۳،۲،۱. بازاریابی پیگیرانه و توجیه موکلان

افزایش تعداد وکلا و تبلیغ خدمات حقوقی موجب شده آن دسته از افرادی که حق آن‌ها تضییع شده با نظام دعاوی بیشتر آشنا شوند. همچنین، اقدامات و تکنیک‌های بازاریابی جدیدی نیز هم به کار گرفته شود. از جمله این اقدامات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: راه‌اندازی وبسایت‌های اطلاع‌رسان یا تشکیل گروه‌های حامی بیماران خاص، ارائه مشاوره به صدمات و تصادفات و حتی راه‌اندازی وبسایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی و ... به نظر دولتی یا متعلق به سازمان‌های مردم‌نهاد که در اصل تحت مالکیت یا حمایت مالی شرکت‌های فعال حقوقی هستند.

^۱ Business Interruption

^۲ <https://www.genre.com/knowledge/blog/will-the-covid-19-liability-shields-protect-your-business-from-customer-lawsuits-en.html>

۳،۲،۲. جلسات مشاوره کیفی و ارزیابی داده‌ها

شیوع کرونا به آشنا کردن موکلان با روندهای دادرسی و همراهی وکیل و موکل کمک نمود. این آشنایی شامل مشاوران و وکلایی بود که در حوزه دادگاه‌های صوری تخصص داشتند و از این امر برای پیشبرد اهداف خود استفاده می‌نمودند. وکلا همچنین با ارزیابی سوابق دعاوی مشابه از منظر نحوه مدیریت خسارات و کشف و افشاگری پیش از دادرسی برای پیشبرد هرچه بهتر دعاوی تلاش می‌کنند. وکلا با در اختیار داشتن چنین داده‌ها و تدابیری می‌توانند شرکت‌های بیمه خاطی را بیشتر ملزم به پرداخت خسارت کنند.

۳،۲،۳. پیگیری دعاوی در جهت گسترش مسئولیت شرکت‌ها

وکلا شاکیان علاوه بر تلاش برای گسترش دامنه شمول دعاوی سعی می‌کنند با اشاره به شبه‌جرم‌ها، اعمال مجرمانه و غیر مجرمانه را یکسان جلوه دهند. برخی از کارشناسان به افزایش طرح دعاوی در مورد مجرمانگی و امنیت داده‌ها در سال‌های اخیر اشاره می‌کنند و طرح این دعاوی اغلب از سوی وکلایی می‌دانند که به دنبال پرونده‌های با درآمد کلان هستند. این درآمد به‌نوبه خود می‌تواند باعث تحریک جامعه برای مطالبه خسارت شود.

۳،۲،۴. تدابیر دادگاهی جدید برگرفته از علوم رفتاری

در کنار تحلیل داده‌ها، پیشرفت علوم اعصاب و علوم رفتاری درک دقیق‌تری در مورد نحوه تصمیم‌گیری انسان‌ها ایجاد کرده است. این دانش نحوه طرح دعاوی و پیشبرد دادرسی توسط وکلا را متأثر ساخته است. وکلای با دلسوز جامعه جلوه‌دادن مردم و منفعت‌طلب و سلب آرامش‌کننده جلوه‌دادن شرکت‌های بیمه، تلاش می‌کنند محاکم را به «مجازات» شرکت‌های بیمه تشویق کرده و احکام مالی سنگینی علیه آن‌ها صادر شود.

۳،۳. تغییر نگرش مراجع ذی‌صلاح قانونی

در کنار اقدامات وکلا، باورها و رفتارهای قضات نیز نقش مهمی در آشنایی جامعه با سازوکار نظام عدالت مدنی (و کیفی) دارد. اعمال نگرش چه به‌صورت صریح و چه می‌تواند بر نتیجه دادرسی مؤثر باشند. این نگرش‌ها با تکامل ساختارها و هنجارهای جامعه به تدریج تغییر می‌کنند و می‌توانند عاملی برای سنگین شدن احکام قضایی باشد. در ادامه برخی از این عوامل مرور می‌شوند.

۳،۳،۱. سوگیری علیه شرکت‌ها

بی‌اعتمادی به شرکت‌های بزرگ پدیده جدیدی نیست و در طول زمان تغییر کرده است. یک از دیدگاه‌های منفی علیه شرکت‌های بیمه این است که این شرکت‌ها با ضربه‌زدن به اصول به کسب درآمد می‌پردازند. شرکت‌ها باید

اقداماتی برای مقابله با این دیدگاه‌های منفی انجام دهند. یکی از راه‌های مقابله با سوگیری علیه شرکت‌ها، استفاده از راه‌های افزایش وفاداری و اعتماد مصرف‌کنندگان به کسب‌وکارها است.

۳.۳.۲. آگاهی نسبت به بی‌عدالتی اجتماعی

اگر سوگیری علیه شرکت‌های بزرگ با صدور احکام سنگین هم ارتباط نداشته باشد، در ترکیب با عوامل محیطی و تغییر نگرش عمومی می‌تواند مؤثر واقع شود. آگاهی مراجع قضایی از نابرابری درآمدها و ثروت در جامعه می‌تواند به‌منزله مشوقی برای آن‌ها در صدور احکام علیه شرکت‌های بزرگ نظیر شرکت‌های بیمه باشد.

۳.۳.۳. تأثیر عصر اطلاعات بر تفکر قضات

به لطف فناوری‌های ارتباطی جدید قضات به اخبار و نقطه‌نظرات متنوع دسترسی دارند. این اطلاعات می‌تواند بر دیدگاه قضات تأثیرگذار باشد. علیرغم اینکه صحت و سقم اخبار رسانه‌ها مشخص نیست، وجود حجم انبوه اخبار بعضاً موجب می‌شود استدلال‌های شفاهی یا ساختگی نسبت به گزارش‌های مستند در اولویت بالاتری قرار گیرند. همچنین گزارش زیاد رسانه‌ها در مورد احکام سنگین، افراد جامعه را نسبت به احکام سنگین بی‌تفاوت می‌کند و کف انتظار جامعه از احکام دادگاه‌ها و غرامت‌ها را بالا می‌برد. شبکه‌های اجتماعی نیز موجب تشدید منفی‌نگری جامعه نسبت به شرکت‌های بزرگ می‌شوند. این عوامل روی هم‌رفته دیدگاه قضات در مورد غرامت مطلوب را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۳.۳.۴. اثر افراد نسل هزاره

عوامل نسلی نیز می‌تواند تأثیر شگرفی بر نگرش قضات داشته باشند. بسیاری از کارشناسان اهمیت زیادی برای ارزش‌های نسل هزاره (افراد متولد سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰) قائل‌اند، میزان اهمیت آن وقتی مشخص می‌شود که بدانیم بسیاری از قضات و وکلای فعلی اعضای نسل هزاره‌اند. نسل هزاره در محیطی آرام رشد یافته‌اند و نسبت به نسل‌های قبل، تعریف متفاوتی از «قربانی شدن» و «ارزشمندی» دارند. این افراد در مقایسه با نسل‌های قبل، انتظارات مصرف‌کننده‌محورتری از شرکت‌های بزرگ دارند. آن‌ها در مقایسه با نسل‌های قبل تأکید بیشتری بر شواهد علمی دارند. این نسل همچنین استقلال رأی بیشتری دارند و کمتر می‌توان آن‌ها را متقاعد کرد.

۳.۴. تأمین مالی دعوی از سوی شخص ثالث

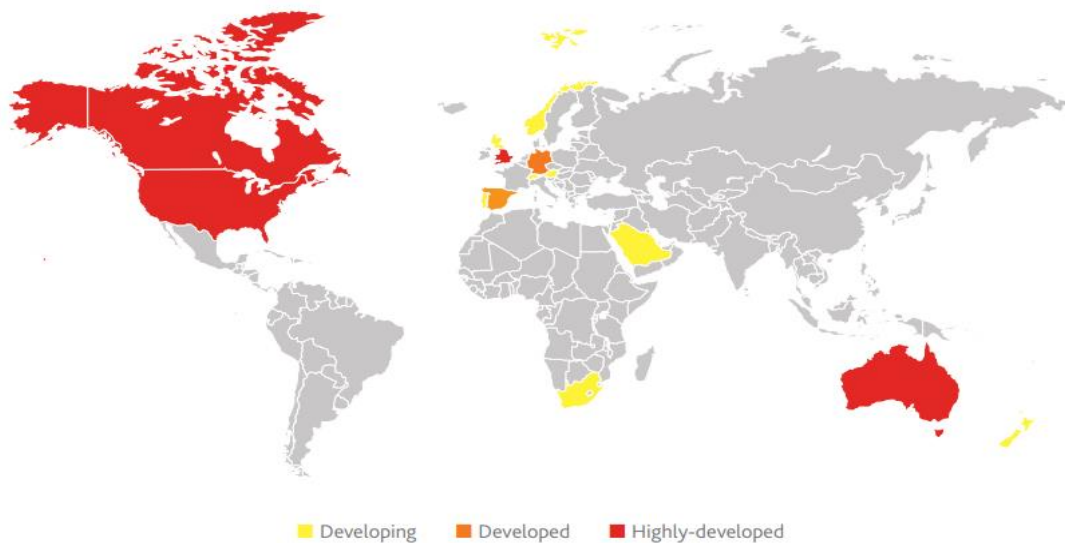
طرح تأمین مالی از سوی شخص ثالث (TPLF^۱) جایگزین بسیار کارآمد طرح‌های قبلی تأمین مالی دعوی از طریق گردش مالی داخلی بوده است. این طرح می‌تواند تأثیرات عظیمی بر تورم اجتماعی داشته باشد. در این روش سرمایه‌گذاران بیرونی (عمدتاً صندوق تأمین سرمایه‌گذاری یا صندوق دعوی تک منظوره) عمدتاً دادخواست‌های با

^۱ Third-party Litigation Funding.

خسارات بالقوه زیاد را پوشش می‌دهند. در این روش سود می‌تواند به مقدار توافق شده و عواید حاصل از دعوی بستگی داشته باشد و در صورتی که خسارتی دریافت نشود، تأمین‌کننده مالی هزینه‌های پیگیری دعوی را پوشش دهد.

تأمین مالی دعاوی به صورت نوین، نخستین بار در استرالیا و در اواسط دهه ۱۹۹۰ برای کمک به مدیران شرکت‌ها شکل گرفت. حوزه قضایی تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث به تدریج گسترش یافت و در کشورهای استرالیا، آمریکای شمالی و انگلیس در حوزه دعاوی سنخی مختلف نیز انجام شد. مقدار به کارگیری این طرح در دعاوی سنخی در بخش‌هایی از اروپا و آفریقای جنوبی در شکل ۱ نمایش داده شده است. محدودیت‌های این طرح حتی در کشورهایی که دخالت شخص ثالث در دعوی ممنوع است، در حال برطرف شدن است. به عنوان نمونه، در سنگاپور و هنگ کنگ مجوزهای تأمین مالی دعوی در موارد حکمیت صادر شده است و این احتمال وجود دارد که اتفاقات مشابهی در هند و بخش‌هایی از خاورمیانه نیز رخ دهد.

شکل ۱: دامنه تأمین مالی دعاوی به دست اشخاص ثالث

منبع: پین، ۲۰۲۰.

برآورد گستره بازار تأمین مالی دعاوی کاری بس مشکل است. چراکه برخی از تأمین‌کننده‌های مالی دعاوی، اطلاعات سرمایه و مقداری سرمایه‌گذاری سالانه خود را اعلام نمی‌کنند. برآوردها حاکی از آن است که حجم تأمین مالی دعاوی در جهان بیش از ۱۳ میلیارد دلار است. این نوع تأمین مالی در حال شناخته شدن است. طبق بررسی اخیر، حدود ۷۰٪ وکلا آشنایی بسیاری با تأمین مالی دعاوی داشتند. این آشنایی در سال ۲۰۱۸ برابر ۵۰/۳ درصد بود و کاربرد آن به نسبت سال ۲۰۱۷ به مقدار ۱۰۵٪ افزایش یافته است (پین، ۲۰۲۰).

۳.۴.۱. مزایا و معایب

طرح تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث به‌طور کلی تحولی مثبت محسوب می‌شود. این طرح جامعه را قادر می‌سازد تا بتوانند هزینه‌های دعاوی خود را پوشش دهند؛ در نتیجه این تصور ایجاد می‌شود که دعاوی طبق رویه‌های قضایی و نه بر اساس توان مالی طرف دعوی رسیدگی می‌شود.

اما تأمین مالی از سوی شخص ثالث، ممکن است تعارض منافع بالقوه را افزایش دهد و صدور احکام کارآمد و منصفانه را تحت تأثیر قرار دهد. این روش می‌تواند موجب تحریک سودجویان برای طرح دعاوی بی‌اساس و یا مغرضانه شود و به‌طور غیرمستقیم بر رویه دادگاه‌ها و نحوه پرداخت خسارت تأثیر گذارد. برای مثال، حتی در شرایطی که شاکی طی مصالحه بدوی به منافع بسیاری رسیده باشد، تأمین‌کننده مالی ممکن است به دنبال پرداخت خسارت سنگین‌تری باشد و فرد را برای مطالبه خسارت بیشتر تحریک کند. از طرف دیگر وجود تأمین‌کننده مالی به‌خصوص در دعاوی سخی می‌تواند باعث شود حتی در شرایطی که میزان خسارت تعیین شده منصفانه نباشد، مدعی‌علیه‌ها مجبور به توافق شوند.

تأمین مالی دعاوی به‌خصوص در باب دعاوی سخی اوراق بهادار، بیش‌ازپیش مشوق طرح دعوی و افزایش تورم اجتماعی می‌شود. درحالی‌که تأمین‌کنندگان مالی پیش‌تر تنها برخی از دعاوی را پوشش می‌دادند، اکنون، شرکت خدمات حقوقی همه انواع دعاوی را پوشش می‌دهند. بدین‌وسیله، وکلایی که پیش‌ازاین منابع مالی لازم برای پیگیری تعداد اندکی از دعاوی را داشتند اکنون می‌توانند دعاوی بیشتری را پیگیری کنند و در مقابل مدعی‌علیه‌های متمول پیروز شوند.

۳.۴.۲. علل گسترش جهانی تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث

تأمین‌کنندگان مالی با اقدام برای جلب همکاری وکلای موجب می‌شوند دانش فنی و تدابیر آن‌ها به دنیا منتقل شود و در طرح دعاوی سخی علیه شرکت‌ها و کارفرمایان از وکلای برجسته استفاده شود. از این‌رو، تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث یکی از عوامل کلیدی محرک سرایت تورم اجتماعی در بازارهای بیمه شده است. چنانچه با عینک سرمایه‌گذار به موضوع نگاه شود، تأمین‌کنندگان مالی دعاوی با نرخ نامشخصی، سرمایه گردآوری می‌کنند و به دنبال حوزه‌های قضایی جدیدی برای تأمین مالی دعاوی و طرح‌های نوآورانه نوین برای تأمین مالی هستند. تأمین‌کنندگان مالی موجب گسترش هر چه بیشتر مطالبات و طرح دعاوی مختلف در سطح کشورهای گوناگون شده‌اند.

۴. واکنش شرکت‌های بیمه به تورم اجتماعی

تورم اجتماعی سود بیشتر بیمه‌گران را در معرض تهدید قرار داده است. از آنجاکه برخی از محرک‌های تورم اجتماعی ماهیتی ساختاری دارند، خودبه‌خود به طرح‌های بیمه و حوزه‌های قضایی منتقل می‌شوند. علاوه بر این، حتی اگر تورم اجتماعی دائمی نباشد، قطعی نبودن زمان مورد انتظار و حجم مطالبات ناشی از آن و ذخیره موردنیاز بیمه‌گران برای پوشش ریسک تورم اجتماعی از جمله نکات مهمی هستند که بیمه‌گران باید مدنظر قرار دهند. در ادامه برخی از مهم‌ترین اقدامات بیمه‌گران در پاسخ به تورم اجتماعی بررسی می‌شوند.

۴.۱. اصلاح خطی مشی

بیمه‌گران باید تلاش کنند با ایجاد تغییراتی، ساختارهای قانونی را به‌سوی احکام منصفانه (دارای توجیه مالی منطقی برای طرفین) سوق دهند. برای مثال، باید تلاش شود دادگاه‌هایی تخصصی با قاضیان باتجربه تشکیل شود که در زمینه دعاوی مسئولیت مالی یا حرفه‌ای پیچیده تبحر داشته باشند. با برجسته ساختن تغییرات نامطلوب تورم اجتماعی و تأثیر آن روی قیمت و دسترسی به بیمه می‌توان مشوق اصلاح رویه‌ها بود.

۴.۲. تشویق شفافیت و افشاگری

تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث با افزایش شفافیت، به صدور احکام منصفانه کمک می‌نماید. اطلاعات تأمین‌کننده مالی شخص ثالث می‌تواند هرگونه تعارض منافع و یا نگرانی اخلاقی در مورد قرارداد منعقد شده بین طرفین طرح تأمین مالی شخص ثالث را شفاف کند. مقدار افشاگری موردنظر باید هزینه ناشی از به اشتراک‌گذاری اطلاعات را پوشش دهد. شفاف کردن جزئیات روابط میان شاکیان و وکلا از جمله نقش واسطه‌ها نیز می‌تواند بسیار ارزشمند باشد.

بسیاری از مراجع تصمیم‌گیری ایالتی امریکا قوانینی در جهت مطلع کردن طرف دیگر دعوی از ترتیبات طرح تأمین مالی دعوی از سوی شخص ثالث تصویب کرده‌اند. در سایر کشورها هم مسئولین اقداماتی برای الزام شاکیان به افشای اطلاعات تأمین مالی دعوی از سوی شخص ثالث انجام داده‌اند. بخشنامه اتحادیه اروپا در باب اقدامات نیابتی برای تأمین منافع مصرف‌کنندگان به‌منظور ایجاد اطمینان از نبود تعارض منافع، مطلع کردن دادگاه در مورد «منبع تأمین مالی» در اروپا را الزامی نموده است.

۴.۳. کاهش هزینه‌های غیرضروری حقوقی

باتوجه به لزوم اثبات قصور در بسیاری از دعاوی، نقش وکلا در مصالحه امری اجتناب‌ناپذیر است. این امر هزینه‌های قابل توجهی را به بار می‌آورد که یک شخص باید آن‌ها را تقبل کند، حال یا شرکتی که از آن طلب خسارت شده مستقیماً هزینه‌ها را می‌پردازد یا سهام‌داران و مشتریان شرکت به‌صورت غیرمستقیم مجبور به پرداخت هزینه‌ها می‌شوند. گسترش

طرح دعوی سنجی‌اند باعث می‌شود که مدعیان خسارت به مشارکت در دعوی و مطالبه خسارت ترغیب شوند. بدین ترتیب، شرکت‌ها دیگر برای دعاوی مشابه متحمل هزینه نمی‌شوند و از تحمیل هزینه‌ها و اقدامات غیرضروری کاسته می‌شود.

۴.۴. مدیریت پویا دفاع در جریان دعوی

در صورتی که شرکت‌های بیمه از پس چالش‌هایی که وکلا برای آن‌ها ایجاد می‌کنند نیز برآیند، بازهم امکان بهبود نتایج دعاوی مسئولیت وجود دارد. استفاده گسترده از فناوری‌های جدید و ارزیابی داده می‌تواند در مدیریت دعاوی مؤثر باشد. اطلاعات مربوط به دادگاه‌ها و طرح دعاوی، حاوی اطلاعات سرشاری درباره عملکرد قضات، شاکیان، وکلای شاکیان، مدارک مستند و غیره است. با بررسی داده‌های شبکه‌های اجتماعی نیز می‌توان بینشی نسبتاً مناسب در مورد مصالحه‌های بزرگ دست‌یافت. در کنار این سوابق اطلاعات بیمه‌گران، به کمک سوابق اطلاعات دعاوی، دادگاه‌ها و شبکه‌های اجتماعی نیز در میان می‌تواند کمک‌کننده باشد. همچنین می‌توان کلاه‌برداران بالقوه را شناسایی کرد و بررسی کرد که در مراجعه به یک قاضی یا دادگاه بهتر است که کدام شرکت‌ها یا وکلا به کار گرفته شوند.

قطعاً چنین رویکردی بدون چالش نخواهد بود. از لحاظ عملی، ترکیب داده‌های ساخت‌یافته و ساخت‌نیافته منابع داخلی و خارجی حاصل از سیستم‌های فناوری اطلاعات قدیمی می‌تواند مشکلاتی را به همراه داشته باشد. در مقایسه با بیمه اموال، ارزیابی و ارائه برآورد عوامل عمده بلندمدت اثرگذار بر دعاوی مسئولیت بسیار دشوار است. علت این امر به‌کارگیری کم‌ارزیابی داده دعاوی است؛ باوجود این امید است پیشرفت‌های آتی و استفاده از تکنیک‌هایی همچون درخت تصمیم‌گیری و متن‌کاوی در مدیریت دعاوی مؤثر واقع شود.

استفاده از تاکتیک‌های روان‌شناسی از طرف وکلای شرکت‌های بیمه نیز می‌تواند در انجام دفاع در دادگاه اثربخش باشد. از جمله این تاکتیک‌ها می‌توان به پذیرش بخشی از مسئولیت‌ها (نه واگذاری مسئولیت)، قبول سختی برخی از جنبه‌های دعوی و متقاعد کردن مراجع ذی‌صلاح در مورد خسارات منطقی اشاره کرد. پذیرفتن مسئولیت یا خسارات می‌تواند باعث شود وکلای شاکیان ابتکار عمل را در دست گیرند و در نتیجه احتمال صدور احکام سنگین افزایش یابد.

۴.۵. ارزیابی و مواجهه با ریسک تورم اجتماعی

ردگیری و برآورد ریسک مسئولیت^۱ ناشی از تورم اجتماعی و تعیین سهم ناشی از این عامل امری دشوار است. باین‌همه، بیمه‌گران به‌طور کلی باید فرایند بیمه‌گری خود را تقویت نموده تا از تشدید و توالی دعاوی پیشرو و شدت تورم اجتماعی کاسته شود.

¹ liability exposure

۴.۵.۱. شناسایی ریسک‌های جدید بالقوه

برخی ریسک‌ها تا زمانی که متبلور نشوند قابل تصور نیستند و ناشناخته‌اند. برخی ریسک‌های نوظهور نیز تا زمانی که رخ نداده‌اند، دانش چندانی پیرامون آن‌ها وجود نخواهد داشت. این امر موجب می‌شود پیش‌بینی آثار آن‌ها نیز دشوار شود. به‌عنوان نمونه تحقیقات پزشکی در سال ۱۹۲۰ عوارض آزبست را پیش‌بینی کرده بود اما تا ۵۰ سال بعد شواهد معتبری در جریان دعاوی اثبات نشد. براین‌اساس، بیمه‌گران باید تلاش کنند بر پایه اطلاعات فعلی، داده‌های شبکه‌های اجتماعی و شبکه‌های دیجیتال سیستم‌های پیش‌هشدار دهنده‌ای برای دعاوی ایجاد کنند که آن‌ها را از تغییرات تورم اجتماعی آگاه کند. استفاده از یادگیری ماشینی و هوش مصنوعی در شناسایی خطرات نوظهور ممکن است مفید واقع شود. بررسی تحقیقات علمی با به‌کارگیری ارزیابی‌های آماری به بررسی احتمال تشخیص صدمات احتمالی و دعاوی ناشی از آن می‌پردازند. چنین اقداماتی موجب افزایش تجربه افراد در بیمه‌گری و تصمیم‌گیری‌های مدبرانه می‌شود که نقشی حیاتی در ارزیابی روابط متقابل ریسک‌های نوظهور دارد.

۴.۵.۲. بهبود مدل‌سازی ریسک

از آنجاکه کیفیت داده‌ها و قدرت تحلیل‌ها روزبه‌روز بهتر می‌شود، کارشناسان اکچوئری باید مدل‌های بیمه‌گری تجربی پیچیده‌تری طراحی کنند که تحولات جدید دعاوی را پوشش دهند.^۱ اگرچه، چنین مدل‌هایی تحلیل جامع‌تری در مورد تغییرات تورم‌های شدید پیشین ارائه می‌کنند، به‌طور قطعی نمی‌توانند گویای وقایع آینده باشند. بیمه حوادث در مقایسه با بیمه اموال کوتاه‌مدت، بسیار مستعد انباشته شدن خسارات هستند. این انباشت خسارت می‌تواند برای سال‌ها در شرکت‌ها پنهان بماند و در اثر یک اتفاق یا تغییر قانون ظاهر شود. بیمه‌گران برای برآورد مسئولیت‌هایشان و ذخیره موردنیاز باید شدت و ارتباط این ریسک‌های بالقوه را بررسی کنند.

برخی بیمه‌گران برای آشنایی بیشتر با تحولات آتی مسئولیت از مدل‌های مواجهه با ریسک آینده‌نگر^۲ استفاده می‌کنند. برخلاف مدل‌های پیش‌بینی‌گر سنتی که بر پایه برون‌یابی تغییرات گذشته عمل می‌کنند، مدل‌های مواجهه با ریسک آینده‌نگر برای مدل‌سازی از عوامل ریشه‌ای و سازوکارهای احتمالی افزایش‌دهنده دعاوی از رویکرد طرح-محور استفاده می‌کنند. تعداد بالای معیارها، در دسترس نبودن داده‌ها و محرک ریسک مربوطه مثل حوزه کلی دعاوی استفاده از این روش را با چالش همراه کرده است. در مقابل، تعدادی از محققین رویکردهای احتمالی را مناسب می‌دانند. این رویکرد می‌تواند باعث جامع‌تر شدن مجموعه داده‌های خسارت-اتفاقات و بهتر شدن ارزیابی بیمه‌گران از سناریوهای احتمالی حداکثری خسارات شود.

^۱ <https://www.the-digital-insurer.com/blog/insurtechpraedicat-and-insurtech-making-the-world-a-safer-place/>

^۲ Forward-looking Exposure Models.

۴.۶. نوآوری در طرح‌های بیمه

بیمه‌گران از راهبردهای نوآوری محصول نیز می‌توانند برای مواجهه با ریسک تورم اجتماعی استفاده نمایند. چنین نوآوری‌هایی عموماً منجر به تغییرات متعددی می‌شوند؛ می‌توانند باعث جلوگیری از انباشت بیمه‌نامه‌ها شوند یا با فراهم کردن مجموعه‌ای از مدارک، اثربخشی و کالت افزایش دهند؛ این امر نه تنها نحوه رسیدگی به پرونده‌ها را تغییر می‌دهد بلکه نوع پرونده‌ها را نیز می‌تواند تغییر دهد. حرکت به سوی تعریف بیمه‌نامه‌های مرتبط با ریسک‌های خاص، تغییر دیگری است که می‌تواند در مدیریت ریسک تورم اجتماعی سهم مهمی داشته باشد. بیمه‌گران می‌توانند طرح‌های بیمه مسئولیتشان را متناسب با ماهیت پویای ریسک‌ها قیمت‌گذاری کنند. برای نمونه، در بیمه مسئولیت، کارفرمایان و کارکنان می‌توان قیمت بیمه‌نامه را تا اتمام مدت آن به صورت روزشمار و بر اساس نوسانات قیمت سهام تعیین نمود. این امر باعث می‌شود قیمت بیمه‌نامه‌ها متناسب با ریسک‌ها تنظیم شوند و از طرح دعاوی زائد پیشگیری شود.

۴.۷. انتقال ریسک به بازارهای سرمایه

علاوه بر مکانیزم سنتی بیمه (اتکایی)، انتقال ریسک به بازارهای سرمایه نیز امکان‌پذیر است. علاوه بر اوراق قرضه حوادث فاجعه‌آمیز و سایدکارها که ریسک‌های شرکت‌ها ترکیب می‌کنند، ابزارهای سرمایه‌اقتضایی و سایر ابزارهای مالی بیمه‌ای نیز می‌توانند به مواجهه ریسک شرکت‌های بیمه‌ای کمک نمایند. این افق به پیشرفت مدل‌سازی مواجهه با ریسک و خساراتی بستگی دارد و کار سرمایه‌گذاران را در کمی‌سازی و قیمت‌گذاری ریسک‌ها راحت‌تر می‌کند. نظر به اهمیت مدل‌سازی تورم اجتماعی در مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه در ادامه گزارش به مدل‌سازی این پدیده پرداخته می‌شود.

۵. مدل ریاضی تورم اجتماعی و روش برآورد آن

۵.۱. تصریح مدل

مدل‌سازی تورم اجتماعی موضوعی نوین است و مطالعات اندکی به این موضوع پرداخته‌اند. نخستین بار او (۲۰۲۰) نسبت به مدل‌سازی تورم اجتماعی اقدام کرده است. در ادامه این مدل به اختصار توصیف می‌شود و پس‌از آن با نقد مدل، اصلاح لازم برای به‌کارگیری مدل در صنعت بیمه کشور پیشنهاد می‌شود.

فرض اصلی مدل او (۲۰۲۰) آن است که شرکت بیمه تصمیم‌گیری در مورد قیمت بیمه‌نامه را در ابتدای دوره انجام می‌دهد و در پایان دوره مشمول شرایط ذخیره قانونی می‌شود؛ در نتیجه یک مدل تک دوره‌ای برای تورم اجتماعی ایجاد می‌شود. مدل حاصل برای انواع ریسک‌هایی که تابع توزیع زیان آن‌ها به صورت دینامیک تغییر می‌کند قابل‌اعمال است و از این جهت عمومیت دارد. همچنین در این مدل، فرض می‌شود ریسک تورم اجتماعی، معادل آن بخش از تغییر

توزیع زیان بیمه‌گر است که به دلیل عوامل اجتماعی نظیر افزایش آراء محاکم و تعاریف گسترده‌تر مسئولیت رخ می‌دهد. لذا در این مدل قیمت بیمه‌نامه به تخمین بیمه‌گر از ریسک تورم اجتماعی در ابتدای دوره بستگی دارد.

اکنون، در این مدل فرض می‌شود بیمه‌گر تعداد $Q(P)$ بیمه‌نامه را به قیمت P به فروش می‌رساند. هزینه‌های ثابت برابر C هستند و شامل هزینه‌های اداری و بازاریابی می‌شوند. دارایی و ذخیره قانونی در ابتدای دوره به ترتیب با A_0 و L_0 مشخص می‌شود. R و V نیز به ترتیب نشان‌دهنده بازده دارایی‌ها در دوره مشابه و ارزش اکچوئری هستند. S نشانگر ذخیره قانونی هر بیمه‌نامه است که برای مطالبه خسارات آتی بیمه‌نامه‌ها در نظر گرفته شده است. همچنین به دلیل تمرکز بر بیمه خسارت و اموال $S = V$ در نظر گرفته می‌شود.

ریسک تورم اجتماعی در طول دوره وجود دارد. این ریسک با $\tilde{X}$ نمایش داده می‌شود و یک متغیر تصادفی با تابع توزیع تجمعی F_X است. F_X را می‌توان بهترین تخمین شرکت بیمه از ریسک تورم اجتماعی در نظر گرفت. بعد از در نظر گرفتن ریسک تورم اجتماعی، به دلیل آنکه ارزش اکچوئری از V به $\tilde{X}V$ تغییر یافته، شرکت بیمه مقدار ذخیره را از S به $\tilde{X}S$ تغییر می‌دهد. با معرفی متغیرهای مدل، نحوه قیمت بیمه‌نامه از طریق روابط زیر تعیین می‌شود.

۵.۱.۱. بررسی مبتنی بر ترازنامه

پس از فروش بیمه‌نامه جدید، دارایی شرکت بیمه در پایان دوره ۱ به صورت زیر خواهد بود:

$$A_1 = RA_0 + PQ - C \quad (1)$$

در شروع دوره ۱، مقدار ذخایر برابر $L_0 = SQ$. در طول دوره ۱، ریسک تورم اجتماعی شناسایی می‌شود و مقدار ذخایر در پایان دوره از طریق معادله زیر به دست می‌آید:

$$\tilde{L}_1 = RL_0 + \tilde{X}L_0 \quad (2)$$

سرمایه قانونی شرکت نیز به صورت مازاد ارزش دارایی‌های نسبت به ذخایر قانونی تعریف می‌شود:

$$\tilde{K}_1 = A_1 - \tilde{L}_1 \quad (3)$$

با جمع‌بندی و حل معادلات فوق، رابطه زیر برای تغییرات سرمایه قانونی شرکت به دست می‌آید:

$$\tilde{K}_1 = RK_0 + (P - \tilde{X}S)Q - C \quad (4)$$

۵.۱.۲. قید سرمایه مبتنی بر ریسک

با توجه تصادفی بودن سرمایه قانونی، قید سرمایه مبتنی بر ریسک به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\Pr(\bar{K}_1 > K^*) \geq \alpha \quad (5)$$

K^* نشان دهنده نقطه بحرانی سرمایه قانونی است و α احتمال مربوطه است که نزدیک به ۱ است. ایده این تنظیمات آن است که سرمایه قانونی باید با احتمال بسیار زیاد بالاتر از یک مقدار منطقه‌ای قرار داشته باشد. بر اساس روابط فوق می‌توان نوشت:

$$(P - SF_X^{-1}(\alpha))Q \geq K^* + C - RK_0 \quad (6)$$

$F_X^{-1}(\alpha)$ حداقل مقدار ذخایر قانونی برای رسیدن به سطح α با تابع توزیع $F(0)$ در پایان دوره ۱ را نشان می‌دهد.

۵.۱.۳. قیمت‌گذاری بیمه‌نامه

برای بهینه‌یابی قیمت بیمه ابتدا سود تک دوره‌ای شرکت بیمه (Π_1) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\bar{\Pi}_1 = (P - \tilde{V})Q - C \quad (7)$$

شرکت بیمه قیمت بیمه‌نامه P را به گونه‌ای تعیین می‌کند که ارزش شرکت یا ارزش فعلی عواید آتی حداکثر شود؛ با در نظر گرفتن M به عنوان نرخ تنزیل تک دوره‌ای، مسئله حداکثرسازی شرکت بیمه‌گر را به صورت زیر می‌توان نوشت:

$$\max E(M\bar{\Pi}_1) \quad (8)$$

با محدودیت:

$$(P - SF_X^{-1}(\alpha))Q \geq K^* + C - RK_0 \quad (9)$$

با تعریف $\lambda \geq 0$ برای ضرایب لاگرانژ خواهیم داشت:

$$\iota = E(M_1\bar{\Pi}_1) + \lambda((P - SF_X^{-1}(\alpha))Q - (K^* + C - RK_0)) \quad (10)$$

با استفاده شرط مرتبه اول ضرایب لاگرانژ بر اساس P قیمت بیمه‌نامه به صورت زیر به دست می‌آید:

$$P = VE[M\tilde{X}]\left(1 - \frac{1}{\epsilon_D}\right)^{-1} \left(\frac{1 + \lambda \left(\frac{SF_X^{-1}(\alpha)}{VE[M\tilde{X}]} \right)}{1 + \lambda} \right) \quad (11)$$

معادله فوق ϵ_D معادل کشش تقاضا است و با استفاده از معادله زیر محاسبه می‌شود:

$$\epsilon_D = -\frac{\partial \log Q}{\partial \log P} \quad (12)$$

عدم وجود ریسک تورم اجتماعی ($\tilde{X} = 1$) و برابری $\lambda = 0$ موجب می‌شود قیمت بیمه‌نامه به مقدار زیر تنزل یابد:

$$\bar{P} = V(1 - \frac{1}{\epsilon_D})^{-1} \quad (۱۳)$$

همان طور که مشخص است قیمت بیمه‌نامه در معادله فوق حاصل ضرب هزینه حاشیه‌ای در یک ضریب است که با کشش تقاضا رابطه معکوس دارد.

در حالتی که $\lambda = 0$ و ریسک تورم اجتماعی وجود داشته باشد، قیمت از معادله زیر به دست می‌آید:

$$\hat{P} = VE[M\tilde{X}](1 - \frac{1}{\epsilon_D})^{-1} \quad (۱۴)$$

به صورت شهودی $VE[M\tilde{X}]$ به معنی هزینه حاشیه‌ای مؤثر است که بر اساس بهترین تخمین شرکت از ریسک تورم اجتماعی به دست آمده است. احکام سنگین یکی از انواع ریسک تورم اجتماعی هستند که با حضور آن‌ها دم راست توزیع $\tilde{X}$ حجم بیشتری خواهد داشت و قیمت نیز به تبع آن افزایش پیدا می‌کند.

در حالتی که $\lambda \geq 0$ باشد آن بخش از قیمت که تحت تأثیر تورم اجتماعی قرار می‌گیرد به صورت زیر خواهد

بود:

$$VE[M\tilde{X}] \left(1 + \lambda \left(\frac{SF_X^{-1}(\alpha)}{VE[M_1\tilde{X}]} \right) \right) = VE[M\tilde{X}] + \lambda SF_X^{-1}(\alpha) \quad (۱۴)$$

بخش اول هزینه حاشیه‌ای مؤثر بیمه را نشان می‌دهد. بخش دوم سمت راست معادله فوق نیز مقدار ذخیره قانونی لازم برای رسیدن به سطح α را نشان می‌دهد.

۵.۱.۴. ماهیت جمعی ریسک تورم اجتماعی

یک مرحله پیشبرد مدل پیشین موجب می‌شود یک چارچوب تجربی کاربردی برای توصیف نحوه واکنش شرکت‌های بیمه به ریسک تورم اجتماعی به دست آید. در این مرحله دو تعدیل بر مدل پیشین اعمال می‌شود. در تعدیل اول، مدل به صورت دو دوره‌ای تعریف می‌شود؛ بدین صورت که تصمیم‌گیری در مورد قیمت در دوره دوم به ریسک تورم اجتماعی دوره اول بستگی دارد. در تعدیل دوم نیز تفاوت ریسک تورم اجتماعی میان مناطق و شرکت‌های مختلف در نظر گرفته می‌شود. سایر مفروضات مدل مشابه قبل هستند و فقط اندیس شرکت و منطقه به آن‌ها افزوده می‌شود. در این شرایط تابع هدف مسئله به صورت زیر درمی‌آید:

$$\max E(M\bar{\Pi}_2) \quad (۱۴)$$

در معادله ۱ نیز به جای کل دارایی‌ها، بازده دارایی‌ها در طول دوره در نظر گرفته شده است و در معادله ۲ نیز به جای کل ذخیره قانونی، اثر فعالیت‌های شرکت در طول دوره بر ذخیره قانونی محاسبه شده است؛ در نتیجه معادله ۴ بیانگر تغییرات سرمایه قانونی قابل تفسیر است. از این رو، محدودیت مسئله بهینه‌سازی به صورت زیر تعریف شده است:

$$\left(P_{t,j,s} - SF_{X_{t,j,s}}^{-1}(\alpha) \right) Q_{t,j,s} \geq K^* + C_t - RK_{t-1} \quad (15)$$

براین اساس قیمت بیمه‌نامه نیز با استفاده از رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$\forall j, \forall s: P_{t,j,s} = VE[\widetilde{MX}_{t,j,s}] \left(1 - \frac{1}{\epsilon_D}\right)^{-1} \left(\frac{1 + \lambda \left(\frac{SF_{X_{t,j,s}}^{-1}(\alpha)}{VE[\widetilde{MX}_{t,j,s}]} \right)}{1 + \lambda} \right) \quad (16)$$

$P_{t,j,s}$ نشانگر قیمت بیمه‌نامه شرکت j در منطقه s و دوره t است. $\widetilde{X}_{t,j,s}$ نیز ریسک ادراک شده تورم اجتماعی شرکت j در منطقه s و دوره t است. برای کاهش پیچیدگی مدل فرض می‌شود $\widetilde{X}_{t,j,s}$ توزیع لگاریتمی طبیعی با میانگین صفر و انحراف معیار $\sigma_{t,j,s}$ دارد. با این پارامترها هرچه انحراف معیار بیشتر باشد، ریسک ادراک شده تورم اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود. در نتیجه در دوره اول تخمین تمام شرکت‌ها از ریسک تورم اجتماعی برابر است با:

$$\forall j, \forall s: \widetilde{X}_{1,j,s} = X_1 = \text{lognormal}(0, \sigma_1)$$

در دوره دوم شرکت j از منطقه s بر اساس مقادیر واقعی دوره قبل، تخمین جدیدی از ریسک تورم اجتماعی را شکل می‌دهند. همچنین یادگیری شرکت‌ها ممکن است تحت تأثیر وقایع رخ داده در شرکت‌ها یا مناطق دیگر قرار گیرد:

$$\forall j, \forall s: \quad (17)$$

$$\sigma_{2,j,s} = l_1 \left(\sum_{j' \neq j} \sum_{s' \neq s} X_{1,j',s'} \right) + l_2 \left(\sum_{j' \neq j} X_{1,j',s} \right) + l_3 \left(\sum_{s' \neq s} X_{1,j,s'} \right) + l_4 X_{1,j,s}$$

اجزای سمت راست معادله فوق به ترتیب نماینده ریسک تورم اجتماعی ملی، منطقه‌ای، شرکتی و ویژه است. ضرایب l_1 تا l_4 به کسب بینش در مورد ماهیت تورم اجتماعی و نحوه واکنش شرکت‌ها به احکام سنگین کمک می‌نماید. حدس‌های اولیه برآمده از صنعت بیانگر احتمال بالای معنی‌دار بودن ضرایب ملی و منطقه‌ای بودن ریسک تورم اجتماعی است. با وجود این احکام سنگین در یک منطقه برآورد شرکت از تورم اجتماعی در منطقه دیگر نیز ممکن است تحت تأثیر قرار گیرد.

باتوجه به اینکه ریسک تورم اجتماعی متأثر از مجموعه‌ای از عوامل ویژه، شرکتی، منطقه‌ای و ملی است (خاصیت جمعی بودن تورم اجتماعی)، مدل تورم اجتماعی به صورت مدل زیر تصریح می‌شود:

$$\Delta P_{t,j,s} = \quad (18)$$

$$l_0 + l_1 \left(\sum_{j' \neq j}^j \sum_{s' \neq s}^s X_{t,j',s'} \right) + l_2 \left(\sum_{j' \neq j}^j X_{t,j',s} \right) + l_3 \left(\sum_{s' \neq s}^s X_{t,j,s'} \right) + l_4 X_{t,j,s} \\ + \Gamma' Z_t + \epsilon_{t+1,j,s}$$

در معادله فوق $\Delta P_{t,j,s}$ نشانگر متوسط تغییر قیمت برای شرکت j در منطقه s و در زمان t است. $X_{t,j,s}$ تعداد (یا مجموع) احکام سنگین است. Z_t نیز نشانگر متغیرهای کنترل است که شامل نرخ سود و رشد تولید ناخالص داخلی است. بر اساس گفتارهای موجود در صنعت گمان زده می‌شود l_1 معنی‌دار و مثبت باشد ولی فرض صفر به صورت برابری کلیه ضرایب با صفر تعریف می‌شود.

لازم به ذکر است در صورتی که با داده‌های گمشده قیمت مواجه باشیم، ثابت فرض کردن قیمت‌ها می‌تواند منحرف‌کننده باشد. استفاده از جایگزین‌های مرتبط با شرکت یا صنعت نیز به دلیل مسئله هم‌خطی با متغیرهای مستقل احتمالاً با چالش‌های جدی مواجه می‌شود. در این شرایط استفاده از پنل نامتوازن می‌تواند مفید واقع شود. از این رو، بر اساس پیشنهاد او (۲۰۲۰) بهتر است مدل فوق با استفاده از این روش و جایگزینی متغیر وابسته به-هنجارشده با میانگین صفر و انحراف معیار ۱ تخمین زده شود.

۵.۲. محدودیت و نقد مدل

در این مدل امکان تغییر سایر شرایط بیمه‌نامه‌ها کنار گذاشته شده است. بر این اساس فرض شده توزیع زیان بیمه‌گر تنها بر اثر تغییر در ریسک تورم اجتماعی تغییر می‌کند و این تغییرات در قیمت بیمه‌نامه نمود پیدا می‌کند. در حالی که ممکن است بیمه‌گر به جای استفاده از تغییرات قیمت با تغییر سایر محدودیت‌ها یا شرایط به مدیریت مواجهه با ریسک تورم اجتماعی بپردازد. از این رو، بین این مدل ریاضی و پدیده مدنظر واگرایی به وجود می‌آید. علاوه بر او (۲۰۲۰)، تحقیقات مشابه نیز به این مسئله توجه داشته‌اند. برای نمونه در مدل کویجن و یاگا^۱ (۲۰۱۸) بیمه‌گر می‌تواند با تغییر سطح بازده تضمین شده، به مدیریت ریسک اقدام نماید؛ لذا استفاده از متغیرهای قابل کنترل بیمه‌گر در مدل تورم اجتماعی پیشنهادی ممکن است در رفع محدودیت مدل اثربخش واقع شود.

نظر به محدودیت قیمت بیمه‌نامه‌ها در کشور ایران تا سال ۱۳۸۸ و فراهم بودن امکان استفاده از ابزار حجم فروش برای مدیریت ریسک شرکت‌های بیمه، استفاده از متغیرهایی که قیمت و حجم فروش بیمه‌نامه‌ها را در بر می‌گیرند ممکن است در مدل تورم اجتماعی صنعت بیمه کشور ایران مفید واقع شود؛ از این رو، پیشنهاد می‌شود از حق بیمه صادره یا ... به جای قیمت بیمه‌نامه استفاده شود. این رویکرد با منطق حاکم بر مدل پیشنهادی کویجن و یاگا (۲۰۱۸) هماهنگ است.

^۱ Kojien & Yogo

همچنین بررسی ساختار اخذ خسارت و شکایت مربوط به قراردادهای بیمه در ایران با ساختار اخذ بیمه‌نامه در کشور آمریکا (مبنای تعریف مدل او، 2020) متفاوت است. برای دریافت خسارت بیمه‌های اتومبیل در ایران، اشخاص ابتدا می‌توانند به واحد خسارت شرکت‌های بیمه مراجعه نمایند و در صورت عدم توافق در مورد میزان خسارت می‌توانند به شرکت اعتراض نموده و شرکت بیمه موظف خواهد بود ارزیابی خسارت را به فرد دیگر واگذار نماید. در صورت عدم حصول توافق در این مرحله بر اساس آیین‌نامه حمایت از حقوق بیمه‌گذاران، بیمه‌شدگان و صاحبان حقوق آن‌ها (آیین‌نامه شماره ۷۱) طرفین دعوی می‌تواند به بیمه مرکزی شکایت نمایند. در صورتی که رضایت یکی از طرفین همچنان تأمین نشود، طرفین در مرحله بعد می‌توانند به مرجع ذی‌صلاح قانونی مراجعه نمایند. در این شرایط عموماً ابتدا به شوراها حل اختلاف مراجعه می‌شود و در صورت عدم صلح، به دادگاه رجوع می‌شود. نظر به حل‌وفصل شکایات در ساختار بیمه مرکزی احتمال دارد استفاده از متغیر شکایات نیز در مدل تورم اجتماعی به‌عنوان متغیر مستقل مفید واقع شود.

۶. نتایج و پیشنهادات

در این گزارش تورم اجتماعی به‌عنوان یکی از موضوعات نوین پژوهشی صنعت بیمه در سطح جهان بررسی شد. هرچند تورم اجتماعی پدیده‌ای جدید نیست و سابقه آن به هشدار وران بافت خطاب به سهام‌داران برکشایرهاثاوی در سال ۱۹۷۵ بازمی‌گردد، محافل علمی به‌تازگی به این موضوع توجه نشان داده‌اند. چنانکه تعداد کنفرانس‌های برگزار شده با مفهوم تورم اجتماعی تا سال ۲۰۱۷ نزدیک به صفر بوده است اما از سال ۲۰۱۸ توجه محافل پژوهشی نسبت به این موضوع برانگیخته شده است و تعداد کنفرانس‌های مرتبط با تورم اجتماعی سال‌به‌سال افزوده شده است. بر اساس گزارش سوئیس ری (۲۰۱۹) افزایش مطالبه خسارات و احکام سنگین طی سالیان منتهی به ۲۰۱۹ حتی با حذف تورم روندی رو به رشد داشته است. این موضوع را می‌توان به‌عنوان نشانه گسترش تورم اجتماعی قلمداد کرد.

تورم اجتماعی موجب می‌شود شرکت‌های بیمه برای جبران خسارت‌های احتمالی از یک‌طرف به افزایش قیمت‌ها روی‌آوردند و از طرف دیگر بنا به الزامات قانونی مقادیر ذخایر را افزایش دهند. این عوامل روی‌هم‌رفته موجب می‌شوند مقدار بازده درآمد و بازده فعالیت بیمه‌گری در صنعت بیمه تحت تأثیر قرار گیرد. افزایش مطالبه خسارت و احکام سنگین علیه شرکت‌های بیمه همچنین به معنی افزایش هزینه‌های شرکت‌ها است؛ لذا تورم اجتماعی، سودآوری فعالیت‌های بیمه‌گری را هم از طریق تأثیر درآمد و هم از طریق هزینه‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهد.

نظر به اهمیت و نوین بودن موضوع پژوهش در این گزارش ابتدا تعاریف و عوامل زمینه‌ساز شکل‌گیری و گسترش تورم اجتماعی توصیف شد. با ارائه تعریف کلی تورم اجتماعی به‌عنوان کلیه عواملی که موجب می‌شوند هزینه‌های مطالبه خسارت بیمه‌گران افزایش یابد، شیوع تورم اجتماعی در سطح جهان بررسی شد. نظر به ساختار قانونی و گسترش فرهنگ شکایت در کشور آمریکا، این کشور یکی از بزرگ‌ترین پتانسیل‌ها را برای رواج تورم اجتماعی داشته و

اغلب تحقیقات پدیده مورد بررسی در این قلمرو انجام شده است؛ لذا مرور وضعیت تورم اجتماعی در این کشور بررسی شد.

در توصیف مهم‌ترین عوامل شیوع تورم اجتماعی عوامل ماهیت قوانین، نگرش قضات و مراجع ذیصلاح قانونی و نحوه تأمین مالی دعاوی به خصوص تأمین مالی دعاوی از سوی شخص ثالث به‌عنوان مهم‌ترین عوامل توصیف شدند. سپس راهکارهای شرکت‌های بیمه در پاسخ به ریسک تورم اجتماعی به‌اجمال تشریح شد. اصلاح سیاست شرکت‌های بیمه در دعاوی حقوقی (با افزایش شفافیت، کاهش هزینه دعاوی و ...)، بهبود شیوه‌های مدل‌سازی، ارزیابی و پایش ریسک (به‌خصوص ریسک تورم اجتماعی)، ارائه نوآوری در طرح‌های بیمه‌ای و استفاده از پتانسیل بازار سرمایه در انتقال ریسک‌های موجود در شرکت‌های بیمه به این بازار به‌عنوان مهم‌ترین ابزارها و راهکارهای شرکت‌های بیمه در برابر تورم اجتماعی، مرور شد.

در بخش بعد نیز با توجه به اهمیت محاسبه و پایش ریسک تورم اجتماعی و ارتباط آن با سودآوری شرکت‌های بیمه، نخستین و شاید یکی از معدودترین مدل‌های اندازه‌گیری تورم اجتماعی توصیف شد. سپس پس از بررسی محدودیت‌ها و نقد مدل، با توجه به تفاوت‌های منطقه‌ای، پیشنهادهای برای به‌کارگیری مدل در ایران ارائه شد. امید است با پایان جمع‌آوری داده‌های لازم، در تحقیقات آتی تصویری مناسب از وضعیت تورم اجتماعی در ایران ارائه شود.

۶.۱. پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

بر اساس نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود:

- با جمع‌آوری داده‌های ضروری، وضعیت تورم اجتماعی در ایران بر اساس مدل ریاضی معرفی شده در این تحقیق بررسی شود؛
- با توجه به وضعیت تورم در کشور و احتمال خیزش تورم اجتماعی، با انجام مطالعات چندجانبه مالی، حقوقی و جامعه‌شناختی متناسب، پیش‌بینی و پیشگیری‌های لازم برای مقابله با پدیده تورم اجتماعی از بعد حقوقی بررسی و اجرایی شود.

۶.۲. پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نتایج گزارش پیشنهاد می‌شود:

- داده‌های لازم برای بررسی وضعیت این پدیده برای ارائه گزارش‌های دوره‌ای در اختیار پژوهشگران و مخاطبات صنعت بیمه کشور جمع‌آوری شود و در یک پایگاه داده به‌روزرسانی شود.
- مقام ناظر می‌تواند در صورت صلاحدید، پایش وضعیت ابعاد مالی پرونده‌های حقوقی و تورم اجتماعی را به‌عنوان یکی از دستورالعمل‌های نظارتی مدنظر قرار دهد؛

- با بازنگری الزامات گزارشگری حقوقی، الزامات افشای اطلاعات در این حوزه، به‌خصوص از حیث تورم اجتماعی بازنگری و اصلاح شود تا زمینه شفافیت وضعیت شرکت‌ها از طریق نظارت سهام‌داران نیز فراهم شود.

۷. منابع و مأخذ

- Acheson, G. G., Campbell, G., & Turner, J. D. (2019). Private contracting, law and finance. *The Review of Financial Studies*, 32(11), 4156-4195.
- Camino-Mogro, S., & Bermúdez-Barrezueta, N. (2019). Determinants of profitability of life and non-life insurance companies: evidence from Ecuador. *International Journal of Emerging Markets*, 14(5), 831-872. doi:10.1108/IJOEM-07-2018-0371
- Council, I. R. (2020). Social Inflation: Evidence and Impact on Property-Casualty Insurance. Retrieved from https://www.insurance-research.org/sites/default/files/news_releases/IRCSocialInflation2020.pdf:
- Duncan, A., & Nolan, C. (2018). Financial frictions in macroeconomic models Oxford Research Encyclopedia of Economics and Finance.
- Gennaioli, N., Porta, R. L., Lopez-de-Silanes, F., & Shleifer, A. (2020). Trust and Insurance Contracts (0898-2937). Retrieved from
- Hall, R. E. (2018). Financial frictions. 31st issue (June 2013) of the *International Journal of Central Banking*.
- Haran, U., Teichman, D., & Feldman, Y. (2016). Formal and social enforcement in response to individual versus corporate transgressions. *Journal of Empirical Legal Studies*, 13(4), 786-808.
- Kane, P. (2020). Ahead to the Past (Part II of III): The Evolution of New Rules of Engagement in the Age of Social Inflation and Nuclear Verdicts.
- Kelley, K. H., Fontanetta, L. M., Heintzman, M., & Pereira, N. (2018). Artificial intelligence: Implications for social inflation and insurance. *Risk Management and Insurance Review*, 21(3), 373-387.
- Koijen, R., & Yogo, M. (2018). The fragility of market risk insurance. Retrieved from
- Koijen, R. S., & Yogo, M. (2015). The cost of financial frictions for life insurers. *American Economic Review*, 105(1), 445-475.
- Lins, K. V., Servaes, H., & Tamayo, A. (2017). Social capital, trust, and firm performance: The value of corporate social responsibility during the financial crisis. *The Journal of Finance*, 72(4), 1785-1824.
- Mackeprang, C. (2020). Quantifying Social Inflation - Jury Awards, Income Inequality and the Bronx Jury Hypothesis.
- Oh, S. (2020). Social Inflation. Available at SSRN 3685667.
- Pain, D. (2020). Social Inflation: Navigating the evolving claims environment. The Geneva Association.
- Sieberts, B. (2020). Social Inflation In the U.S. – An Issue for European Insurers? Retrieved from <https://media.genre.com/documents/iipc20-1-en.pdf>: